

หลักสูตรสถาบันราชภัฏมหาสารคาม

สารนิเทศท้องถิ่น

ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน

โดย
นางสาวจันทนา โพลัน
นางสาวนิตยา ดอนลาดลี
นางสาววรรณิภา สุจิตตกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

โปรแกรม อุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ
ได้รับทุนสนับสนุนโครงการวิจัย จากสถาบันราชภัฏมหาสารคาม
ปีการศึกษา 2546

ชื่อเรื่อง ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน

ผู้วิจัย

1. น.ส. จันทนา โพลัน
2. น.ส. นิตยา คอนลาดี
3. น.ส. วรณิภา สุจิตตกุล

อาจารย์ที่ปรึกษา

- อ. กชกรมน วงศ์คำ
- อ. โฆษิต ศรีสารคาม

ปริญญา ศิลปศาสตรบัณฑิต (อุตสาหกรรมท่องเที่ยว)

สถาบันศึกษา สถาบันราชภัฏมหาสารคาม

ปีการศึกษา 2546

บทคัดย่อ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน มีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบถึงความต้องการ ทักษะ ทักษะ ความนิยม ความประทับใจ ปัญหาและอุปสรรคของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพระธาตุนาดูน ทั้งในวันหยุดราชการในทำการ และในช่วงวันงานนมัสการพระธาตุนาดูน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 200 คน โดยได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพระธาตุนาดูนส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในจังหวัดมหาสารคาม วัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ช่วงที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเที่ยว คือ ช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ และช่วงงานนมัสการพระธาตุนาดูน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวพระธาตุนาดูนส่วนใหญ่มีความศรัทธาและประทับใจต่อพระธาตุนาดูนซึ่งถือได้ว่าพระธาตุนาดูนเป็นที่ยึดเหนี่ยวของจิตใจของชาวมหาสารคามและจังหวัดใกล้เคียง ถึงแม้ว่าพระธาตุนาดูนเป็นที่รู้จักในนาม “พุทธมณฑลอีสาน” แต่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูนยังพบปัญหาที่ควรปรับปรุงแก้ไขในส่วนต่าง ๆ หลายด้าน เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพระธาตุนาดูน และการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีในพระธาตุนาดูน นอกจากนี้ปัญหาที่นักท่องเที่ยวต้องการให้ปรับปรุงแก้ไข คือ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่มีในพระธาตุนาดูน เช่น ร้านอาหารไม่เพียงพอ

ร้านขายของที่ระลึกไม่มีสินค้าที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ของพระธาตุนาดูนห้องน้ำไม่สะอาดและไม่เพียงพอ

ส่วนด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการให้พัฒนาในด้านต่าง ๆ ของพระธาตุนาดูน คือ ด้านการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับพระธาตุนาดูนสถานที่ท่องเที่ยวในพระธาตุนาดูนกิจกรรมต่าง ๆ ของพระธาตุนาดูนเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความศรัทธา และสนใจมากขึ้น ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพระธาตุนาดูนและสถานที่ท่องเที่ยวในพระธาตุนาดูนควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่หรือมัคคุเทศก์ประจำที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวพระธาตุนาดูน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึกควรมีสินค้าที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ ห้องน้ำควรสะอาดและเพียงพอ

ดังนั้น เราทุกคนควรช่วยกันดูแลรักษาโบราณสถานและสถานที่ท่องเที่ยวภายในพระธาตุนาดูน เผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักและศรัทธาสืบไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

คำนำ

รายงานวิจัยเรื่อง ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำประชาชนมีความเครียดจากการทำงาน ดังนั้นเมื่อมีวันหยุดเขาเหล่านั้นก็ต้องการพักผ่อน และท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพของร่างกายและจิตใจ ประเทศต่าง ๆ จึงหันมาส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศของตน เพื่อประชาชนในประเทศของตน และเพื่อนักท่องเที่ยวจากประเทศอื่น ๆ จะได้มีโอกาสมาชื่นชมแหล่งท่องเที่ยวในประเทศของตน อันจะนำมาซึ่งชื่อเสียง และเงินตราเข้าประเทศ ซึ่งประเทศไทยเองก็เป็นประเทศหนึ่งที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวจะเห็นได้จากการตั้งกระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬาขึ้น และรัฐบาลเองก็ได้มีนโยบายต่าง ๆ มากมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ซึ่งล่าสุดนี้ก็จะเห็น UNSEEN IN THAILAND ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้พัฒนาการท่องเที่ยวได้ถูกทิศทาง

ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูนและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวในพระธาตุนาดูน พร้อมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการมาเที่ยวพระธาตุนาดูน ซึ่งคณะผู้ทำการวิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูนจำนวน 200 ชุด จึงได้กลุ่มตัวอย่าง 200 คน โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. พฤติกรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีมาเที่ยวพระธาตุนาดูน 3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาดูน 4. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมือของนักท่องเที่ยวที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านในการให้ข้อมูล และที่ขาดไม่ได้ คือ ท่านอาจารย์ กชธมน วงศ์คำ ที่ท่านให้คำแนะนำ ให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิจัยครั้งนี้คณะผู้ทำการวิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

คณะผู้ทำการวิจัย

17 ตุลาคม 2546

สารบัญ

เนื้อเรื่อง	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 บททบทวนวรรณกรรม	
2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ความหมายของการท่องเที่ยว	5
ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	7
ความเป็นมาของการท่องเที่ยว	7
การท่องเที่ยวในประเทศไทย	8
ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว	9
ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว	11
วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	13
การพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทย	13
นโยบายตามแผนของ ททท. ในปี 2541-2546	15
วิสัยทัศน์ / การตั้งวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ของ ททท.	16
บทบาทของภาครัฐบาลและเอกชนที่มีต่อการท่องเที่ยว	17
กฎหมายคุ้มครองการท่องเที่ยว	18
ระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยผลประโยชน์และควบคุมสิ่งก่อสร้างในเขตโบราณสถาน ของกรมศิลปกร พ.ศ.2523	22
การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง	26
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28

บทที่ 3 ระเบียบวิจัย

3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	31
3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	32
3.3 สมมุติฐาน	32
3.4 การสร้างเครื่องมือวัด	33
3.5 ประชากรและกลุ่มที่สุ่มตัวอย่าง	34
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	34

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	35
ตอนที่ 2 พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูน	39
ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาดูน	43
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ	45

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	47
5.2 วิธีการดำเนินการวิจัย	47
5.3 สรุปผลการวิจัย	48
ข้อเสนอแนะสำหรับนักท่องเที่ยว	53
ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่	54
5.4 อภิปรายผล	

บรรณานุกรม

ภาคผนวก ก แบบสอบถาม

ภาคผนวก ข การของบประมาณ โครงการกองทุนวิจัย

ภาคผนวก ค รูปภาพ

ประวัติผู้วิจัย

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ โดยคิดเป็นร้อยละ	35
ตารางที่ 2 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุ โดยคิดเป็นร้อยละ	36
ตารางที่ 3 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามสถานภาพ โดยคิดเป็นร้อยละ	36
ตารางที่ 4 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามอาชีพ โดยคิดเป็นร้อยละ	37
ตารางที่ 5 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามรายได้ โดยคิดเป็นร้อยละ	37
ตารางที่ 6 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามภูมิลำเนา โดยคิดเป็นร้อยละ	38
ตารางที่ 7 ตารางแสดงการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูน โดยคิดเป็นร้อยละ	39
ตารางที่ 8 ตารางแสดงจำนวนครั้ง/เดือนของนักท่องเที่ยวที่มีเที่ยวพระธาตุนาดูน	39
ตารางที่ 9 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามช่วงที่นิยมมาเที่ยวพระธาตุนาดูน	40
ตารางที่ 10 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามวัตถุประสงค์ ของการมาเที่ยวพระธาตุนาดูน	41
ตารางที่ 11 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามความประทับใจที่มีต่อ สถานที่ท่องเที่ยวในพระธาตุนาดูน	41
ตารางที่ 12 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยว ต้องการให้พัฒนาอย่างเร่งด่วนในพระธาตุนาดูน	42
ตารางที่ 13 ตารางแสดงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาดูน โดยคิดเป็นค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	43

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จากภูมิศาสตร์ จังหวัดมหาสารคามจัดอยู่ในกลุ่มอีสานเหนือ ซึ่งกลุ่มนี้ได้แก่บริเวณที่สูงและภูเขาทางใต้และภาคตะวันตกไปจรดแม่น้ำโขงตอนเหนือและทางตะวันออก โดยมีเทือกเขาภูพานขวางกั้นแบ่งบริเวณนี้ออกเป็นที่ราบตอนบนซึ่งเรียกว่า “แอ่งสกล” ได้แก่บริเวณจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม หนองคาย อุดรธานี สกลนคร มหาสารคาม ร้อยเอ็ด เลย มุกดาหาร ยโสธร อุบลราชธานี หนองบัวลำภูและอำนาจเจริญ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยอีสานหรือภาษาลาว เพราะชุมชนนี้สืบทอดวัฒนธรรมจากกลุ่มแม่น้ำโขง โดยบรรพบุรุษอพยพมาจากดินแดนล้านช้างซึ่งอยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงมาตั้งภูมิลำเนาในภาคอีสานเรียกกันทั่วไปว่า กลุ่มไทยลาว และยังมีกลุ่มชนน้อย ได้แก่ ผู้ไทย แสก ย้อ โฉม โย้ย อาศัยอยู่โดยทั่วไป

มหาสารคามเป็นจังหวัดในเขตภาคอีสานตอนกลางมีประวัติความเก่าแก่ มีร่องรอยของชุมชนโบราณอยู่หลายแห่ง เช่น ชุมชนบ้านเชียงเหียน ชุมชนบ้านหม้อ ชุมชนบ้านเขวา ชุมชนดงน้ำคูน ฯลฯ มีหัตถกรรมพื้นบ้านที่ประณีตงดงามทั้งเครื่องจักสาน ผ้าฝ้าย และผ้าไหม ที่มีลวดลายและสีสันเฉพาะตัว นอกจากนี้มหาสารคามยังเป็นเมืองที่มีลักษณะเด่นในเรื่องการศึกษา เพราะเป็นที่ตั้งของสถานศึกษามากที่สุดในอีสานมีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาถึง 8 แห่ง ในเมืองจึงหนาแน่นไปด้วยนักเรียน นักศึกษา และได้ขนานนามมหาสารคามว่า “พุทธมณฑลอีสาน ถิ่นฐานอารยธรรม ผ้าไหมล้ำเลอค่า ตักสิลานคร” มหาสารคามมีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งสถานที่ท่องเที่ยวของโบราณสถาน โบราณคดี สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวจังหวัดมหาสารคาม เช่น บุญเบิกฟ้า ออนซอนกลองยาวชาววาปี นมัสการพระธาตุนาคูน ซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นงานประจำปีของชาวจังหวัดมหาสารคาม สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามส่วนใหญ่จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางโบราณ

สถาน โบราณคดี เช่น พระธาตุนาดูน กู่สันตรัตน์ กู่น้อย ที่อำเภอนาดูน กู่บ้านแดง อำเภอวาปีปทุม กู่บ้านเขวา อำเภอเมือง กู่บัวมาศ อำเภอบรบือ วัดมหาชัย อำเภอเมือง สถานที่เหล่านี้ล้วนนี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน

พระธาตุนาดูนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางโบราณสถานของจังหวัดมหาสารคามที่เป็นที่รู้จักและเลื่องลือ ศรัทธาของชาวจังหวัดมหาสารคาม และประชาชนในภาคอีสานจนได้รับการเรียกขานว่า พุทธมณฑลอีสาน พระธาตุนาดูนได้ค้นพบเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2522 ได้ขุดค้นพบสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ สถูปทำด้วยทองสำริดแยกเป็น 2 ส่วนคือ 1. ส่วนหน้าสถูปหรือองค์ระฆัง 2. ส่วนยอดทำด้วยทองสำริดกลมตัน หลังจากที่ได้ขุดพบพระบรมสารีริกธาตุแล้ว รัฐบาลและชาวจังหวัดมหาสารคามจึงได้ร่วมกันก่อสร้างพระธาตุนาดูนขึ้น ๑พลก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีเป็นประธานวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2528 ณ บริเวณที่สาธารณะโคกคงเค็ง เนื้อที่ 902 ไร่ โดยมีลักษณะประยุด์จากสถูปจำลองที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ กับศิลปทวารวดี สร้างเสร็จเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2530 รูปลักษณะพระธาตุนาดูนจำลองแบบสถูปทองสำริดที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ มีความสูงจากฐานถึงยอด 50.50 เมตร ขนาดมาตรฐาน 35.70 เมตร กรมศิลปากรเป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง ภายในบริเวณพระธาตุนาดูนยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ คือ พิพิธภัณฑ์เรือนอีสาน อุทยานลานไผ่ สถาบันวิจัยลัทธิขงจื้อ และสิ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวให้ความสนใจ คือ งานนมัสการพระธาตุนาดูน ซึ่งจัดขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี โดยประชาชนร่วมกันจัดพิธีนมัสการพระธาตุนาดูน 7 วัน 7 คืน ในวันเปิดงานจะมีขบวนแห่ที่แสดงถึงประวัติเรื่องราวความเป็นมาของพระธาตุนาดูนภายในบริเวณงาน ได้มีการจัดนิทรรศการแสดงสินค้าพื้นบ้าน การออกร้านของ หน่วยงานต่าง ๆ มีมโหรีผสมผสานตลอดงาน

พระธาตุนาดูนจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีศักยภาพมากพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวได้แต่ทั้งนี้จะต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ที่ดี เสริมสร้างศักยภาพด้านที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ร้านสวัสดิการ ห้องน้ำ ป้ายสัญลักษณ์ที่แสดงตำแหน่งของสถานที่ท่องเที่ยวภายในบริเวณพระธาตุนาดูน คณะผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาถึงปัจจัยที่ผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของพระธาตุนาดูน เพื่อจะได้นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของพระธาตุนาดูนให้เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวและคงอยู่คู่มหาสารคามในนามของ "พุทธมณฑลอีสาน" ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในพระธาตุนาดูน
2. เพื่อทราบถึงทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาดูน
3. เพื่อทราบถึงความนิยมและความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวในพระธาตุนาดูน
4. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของพระธาตุนาดูน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการพระธาตุนาดูน
2. ได้ทราบถึงทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาดูน
3. ได้ทราบถึงความนิยมและความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวภายในพระธาตุนาดูน
3. ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของพระธาตุนาดูน เพื่อนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขศักยภาพทางการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน พร้อมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และประสานงานกับหน่วยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ศักยภาพการท่องเที่ยวของพระธาตุนาดูนดีขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของประชากรที่ทำการวิจัย คือนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพระธาตุนาดูน โดยการสุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว จำนวน 200 คน
2. กำหนดระยะเวลาในการวิจัย 4 เดือน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนกันยายน 2546

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

นักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลที่เดินทางออกจากที่หนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อไปพักผ่อนหย่อนใจ หรือแสวงหาความรู้

ความต้องการ หมายถึง ความมุ่งหวัง หรือความประสงค์ที่มีต่อการท่องเที่ยว

ทัศนคติ หมายถึง ผลกระทบของการที่ก่อให้เกิดสภาพจิตใจ อารมณ์ การยอมรับ และปัญหาการหยั่งรู้

ความนิยม หมายถึง ความชื่นชอบ ขอมรับนับถือ ชื่นชมยินดี

ความประทับใจ หมายถึง ติดอกติดใจ ฝังอยู่ในใจ

ปัญหา หมายถึง ข้อสงสัย ข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไข

อุปสรรค หมายถึง เครื่องขัดข้อง ความขัดข้อง เครื่องขัดขวาง

ศักยภาพ หมายถึง ภาวะแฝง อำนาจหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ได้

พัฒนา หมายถึง ทำให้เจริญ

พระธาตุนาคูน หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวทางโบราณสถานของจังหวัดมหาสารคาม

ประชาสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อสื่อสารเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันถูกต้องต่อกัน

ประสาน หมายถึง ทำให้เข้ากันสนิท เชื่อม

ข้อมูล หมายถึง รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวที่เราต้องศึกษา

ประเพณี หมายถึง ความเป็นไปได้ เนื่องจากกระทำหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งและประเพณีซ้ำอย่างนั้นอยู่บ่อยๆ จนเกิดความเคยชิน

องค์กร หมายถึง ส่วนประกอบย่อยของหน่วยงานใหญ่ทำหน้าที่สัมพันธ์กันหรือขึ้นต่อกันและกัน

เผยแพร่ หมายถึง โฆษณาให้แพร่หลาย ขยายออกไป

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการท่องเที่ยว (tourism)

การท่องเที่ยวกับการเดินทาง (Travel) สามารถใช้สลับเปลี่ยนกันได้ จนบางครั้งดูเหมือนว่าเป็นความหมายเดียวกัน แต่ถ้าพิจารณาในเรื่องความหมาย และพฤติกรรมแล้ว การเดินทางกับการท่องเที่ยว แตกต่างกัน ในพจนานุกรมการท่องเที่ยว (The Dictionary of Tourism) ได้ให้ความหมายของการเดินทางว่า " การเดินทางจากสถานที่หนึ่ง ไปสู่สถานที่หนึ่งโดยใช้วิธีการและวัตถุประสงค์ในการเดินทางต่างกัน หรือบางครั้งเมื่อเดินทางแล้วไม่กลับมาสถานที่เดิม " (Stevens, 1990:3) หรือการเดินทาง คือการเดินทางออกจากสถานที่หนึ่ง ไปสู่สถานที่อื่น ๆ เช่น การเดินทางออกจากบ้านตามปกติ และการเดินทางเพื่อไปอาศัยที่อื่น (Gee, Choy and Makens ,1984,4)

การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมาก ดังนั้นในปี พ.ศ. 2506 องค์การ สหประชาชาติจึงได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศขึ้นที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี ที่ประชุมได้พิจารณาว่า เพื่อให้ความหมายของการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงได้กำหนดคำจำกัดความของคำว่าท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ได้แต่ต้องไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการพิจารณาการท่องเที่ยวว่าเกี่ยวข้องกับธุรกิจ หรือกิจกรรมเพื่อความเพลิดเพลินของมนุษย์ การให้ความหมายจึงขึ้นอยู่กับพื้นฐานที่มีต่อการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การอธิบายความหมายของการท่องเที่ยวสามารถแยกแยะได้ดังนี้

การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการและการอำนวยความสะดวก เพื่อให้เกิดความสนุกสนานในการเดินทาง (Pond ,1993:35)

การท่องเที่ยว หมายถึง การจัดกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความประทับใจ การบริการ และการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว (Mill ,1990:359)

การท่องเที่ยว หมายถึง ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากความ เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันระหว่าง นักท่องเที่ยว ผู้จัดบริการด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานของรัฐบาลในท้องถิ่น และประชาชนใน แหล่งท่องเที่ยว ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 4 ประการดังกล่าวแล้ว ต้องกระทำ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ (Coltman ,1989 :3) ในความหมายดังกล่าว แล้ว การท่องเที่ยวเป็นผลรวมของกิจกรรมที่เกิดจากการผสมผสานในการให้บริการต่าง ๆ แก่นัก ท่องเที่ยว อันเกิดจากหน่วยงานของรัฐบาล เช่น ระบบการคมนาคม การสื่อสาร ระบบความ ปลอดภัย ฯลฯ การบริการของภาคเอกชน เช่น การจัดที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก การจ้ดนำเที่ยว หรือสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ และประการสุดท้ายคือ การต้อนรับด้วยไมตรีจิต จากประชาชนในท้องถิ่นอันเป็นแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว หมายถึง การที่คนเดินทางออกจากที่พัก หรือที่ทำงานไปยังสถานที่อื่นๆใน ระยะเวลาสั้น ๆ และคนเหล่านี้จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างพักอาศัยชั่วคราวในสถานที่ท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ในการเดินทาง ต้องการไปเยี่ยมชมญาติ หรือท่องเที่ยว (Holloway ,1983 :3)

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางออกจากบ้านพักเป็นการชั่วคราว ระยะเวลาสั้นเพื่อไป เยี่ยมญาติมิตร หรือวัตถุประสงค์อื่น ๆ ทางด้านการท่องเที่ยว (Davidson , 1993 : 2) เช่น การ พักผ่อน การเล่นกีฬา การประชุม สัมมนา ฯลฯ

คูลเลอร์และฮาราเวร์ (Collier and Herraway , 1971 : 1-2) ได้สรุปลักษณะเฉพาะของ การท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเริ่มจากกระบวนการทางความคิดและการตัดสินใจ
2. การท่องเที่ยว คือ การผสมผสานของบริการต่าง ๆ ประสบการณ์จากการเดินทางและ ความพึงพอใจที่ได้รับ
3. การผสมผสานเหล่านี้จะนำไปสู่การเดินทางของคนไปยังจุดหมายปลายทางที่หลากหลาย นอกเหนือไปจากสถานที่พักตามปกติ และการพักแรมตามจุดหมายปลายทางนั้น ๆ
4. ช่วงระยะเวลาของการท่องเที่ยวจะต้องเป็นช่วงระยะเวลาชั่วคราวไม่ใช่ถาวร
5. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจะเป็นผลในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อ สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว
6. พฤติกรรมของการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว
7. การท่องเที่ยวจะต้องเป็นกิจกรรมที่พึงพอใจ

ดังนั้นอาจจะสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวคือการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติเป็นการชั่วคราวเพื่อความสนุกสนานโดยความสมัครใจ ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพ และการเดินทางท่องเที่ยวนั้นต้องไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนในแหล่งที่ท่องเที่ยวด้วย

ความหมายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism)

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) เป็นแนวทางใหม่ของการท่องเที่ยวที่จะก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบให้น้อยที่สุดแก่แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนในท้องถิ่น การท่องเที่ยวในแนวใหม่นี้ควรจะเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ต่อสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น มิใช่เดินทางมาเป็นกลุ่มใหญ่ๆ เพื่อแสวงหาความสุขอย่างเดียวแล้วก็กลับไป ทิ้งปัญหาให้กับคนในท้องถิ่นมาแก้เช่นกับการท่องเที่ยวแบบเดิมที่ผ่านมา นอกจากนี้การท่องเที่ยวในแนวใหม่นี้ควรจะให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่นมากที่สุด เพราะเท่าที่ผ่านมาถึงแม้การท่องเที่ยวจะให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เห็นได้ชัดเจน ประโยชน์นี้ก็ได้ไหลออกนอกประเทศเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน จากแนวความคิดที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวนี้จึงเกิดชื่อเรียกการท่องเที่ยวในแนวใหม่นี้ว่า “ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ” (Ecotourism) ล่าสุดในเดือนธันวาคม ค.ศ.1994 Andrew Globe ได้กล่าวว่าการประชุมครั้งล่าสุดในบราซิลตกลงกันว่าจะใช้คำว่า การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม (Environmentally responsible tourism) การศึกษาครั้งนี้จึงใช้คำว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือ Ecotourism เนื่องจากคำนี้ใช้กันค่อนข้างแพร่หลายในประเทศไทย

คำนิยาม “ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ” (Ecotourism)

ได้มีการอภิปรายถกเถียงกันอย่างกว้างขวางในหมู่นักวิชาการ และผู้ที่อยู่ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวถึงความหมายที่ครอบคลุมของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีบางคนกล่าวว่า “ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เปรียบเสมือนคนดาบอดคำข้างเมื่อสัมผัสที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของข้างก็จะสรุปว่ามีลักษณะเช่นเดียวกับอวัยวะในส่วนที่ตนสัมผัสอยู่ ” จากกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ต้องเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนต่าง ๆ จึงทำให้เกิดการสื่อความหมายต่างกันตามบทบาทของกิจกรรมที่กระทำอยู่

ความเป็นมาของการท่องเที่ยว

การเดินทางเป็นกิจกรรมที่ทำความคุ้นกับสังคมมนุษย์แต่การเดินทางในแต่ละยุคอาจมีความแตกต่างกันทั้งวัตถุประสงค์และวิธีการเดินทาง มนุษย์สมัยหินเก่า (Paleolithic Age) ประมาณ 2,000,000 – 8,000 ปีก่อน ค.ศ. ต้องเดินทางเพื่อแสวงหาอาหาร เสาหาที่อยู่อาศัย ที่พักพิง หรือหนีภัยธรรมชาติ มนุษย์สมัยหินใหม่ (Neolithic Age) ประมาณ 8,000 – 4,000 ปีก่อน ค.ศ. มนุษย์

ยุคนี้แม้จะมีการตั้งถิ่นฐาน แต่ก็ยังมีการเดินทางเพื่อแสวงหาอาหาร แสวงหาที่พักอาศัยที่ปลอดภัย และมั่นคง มนุษย์ในยุคโลหะ (Copper Age) ประมาณ 4,000 – 2,500 ปีก่อน ค.ศ. ยุคนี้นมนุษย์รู้จักสร้างบ้านเมืองเป็นปึกแผ่น การเดินทางในสมัยนี้ก็เพื่อการทำสงครามเพื่อขยายอำนาจและแสวงหาผลประโยชน์จากสงคราม เช่น ช้างทาส บริวาร และสมบัติมีค่า มีการเดินทางเพื่อค้าขาย การเดินทางเพื่อแสวงหาความสุขสำราญ

ในปัจจุบัน การเดินทางก็ได้ขยายตัวออกไปกว้างขวางยิ่งขึ้น วัตถุประสงค์ของการเดินทาง มิใช่เพื่อประกอบธุรกิจ ขยายถิ่นฐาน หรือกิจกรรมเพื่อการประกอบอาชีพ แต่การเดินทางได้ครอบคลุมถึงการท่องเที่ยวในลักษณะต่าง ๆ กัน ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีส่วนทำให้การเดินทางแตกต่างจากเดิมทั้งวัตถุประสงค์และการเดินทาง การเดินทางในปัจจุบันจึงทำควบคู่กับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในประเทศไทย

การท่องเที่ยวของไทยก่อนการพัฒนาทางบกในปลาย คริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นการท่องเที่ยว หรือการเดินทางของขุนนาง และพ่อค้ามากกว่าสามัญชน ทั้งนี้เพราะการเดินทางเต็มไปด้วยความยากลำบาก ขาดระบบการคมนาคมที่ดี การคมนาคมทางบกใช้เกวียน ช้าง ม้า และวัว เป็นพาหนะในการขนส่ง สำหรับทางน้ำใช้เรือติดต่อกันระหว่างแม่น้ำลำคลองต่าง ๆ ภายในประเทศ สำหรับการติดต่อกับต่างประเทศ ก็ใช้เรือใบหรือเรือสำเภาเป็นพาหนะที่สำคัญในการเดินทาง

หลังจากที่ประเทศไทย ได้เปิดการค้าขายเสรีกับต่างประเทศ ในปี ค.ศ. 1855 ได้มีการปรับปรุงการค้าขายกับต่างประเทศให้ทันสมัย และอำนวยความสะดวกให้แก่พ่อค้าต่างประเทศมากยิ่งขึ้นทำให้การค้าขายเจริญรุ่งเรือง และมีการก่อสร้างทางรถไฟจากกรุงเทพ ฯ เชื่อมติดต่อกับภูมิภาคต่าง ๆ และก่อสร้างทางเกวียนเชื่อมระหว่างเมือง และสถานีรถไฟ และได้ขยายเป็นถนนรถยนต์เป็นเวลาต่อมา

ใน ค.ศ. 1936 กระทรวงเศรษฐกิจ ได้เสนอ โครงการบำรุงอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยมีแผนงาน 3 ประการ

1. แผนงานโฆษณาชักชวนนักท่องเที่ยว
2. แผนงานรับรองนักท่องเที่ยว
3. แผนงานบำรุงสถานที่ท่องเที่ยว และที่พัก

งานดังกล่าวดำเนินติดต่อเรื่อยมาจนกระทั่งหยุดชะงักระยะหนึ่ง ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ในวันที่ 19 ตุลาคม ค.ศ. 1949 คณะรัฐมนตรี ได้ให้โอนกิจการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมมาอยู่กรมโฆษณาการ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เรียกหน่วยงานนี้ว่า “ สำนัก

งานส่งเสริมการท่องเที่ยว” ใน ค.ศ. 1950 หน่วยงานดังกล่าวได้ยกฐานะเทียบเท่ากอง เรียกว่า “ สำนักงานท่องเที่ยว ”

ใน ค.ศ. 1959 ได้มีการประกาศราชกฤษฎีกา แยกสำนักงานท่องเที่ยวออกจากกรมประชาสัมพันธ์ หรือกรมโฆษณา จัดตั้งใหม่ให้เป็นหน่วยงานอิสระ ขึ้นอยู่กับสำนักนายกรัฐมนตรี เรียกหน่วยงานนี้ว่า “ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ” มีชื่อย่อว่า “ อ.ส.ท. ” (ททท., ม.ป.ป.:2)

หลังจากประเทศไทยได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำการพัฒนาประเทศขยายตัวขึ้นเกือบทุกด้าน การติดต่อระหว่างประเทศ ประกอบกับการคมนาคมที่ได้พัฒนาจนทำให้การเดินทางสะดวก รวดเร็ว ทั้งภายในและระหว่างประเทศ จึงทำให้การท่องเที่ยวขยายตัวขึ้นอย่างมาก ขอบข่ายอำนาจหน้าที่ขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงได้ร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและได้ผ่านการพิจารณาจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งทำหน้าที่แทนรัฐสภา ในวันที่ 20 เมษายน 1979 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 96 ตอนที่ 72 วันที่ 4 พฤษภาคม 1979 ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้เปลี่ยนชื่อใหม่ของ “ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ” เป็น “ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ” ใช้ชื่อย่อเรียกว่า “ ททท.” (ททท., ม.ป.ป.: 2)

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ (Natural Attractions)

แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีความงามและมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไปตามสิ่งแวดล้อมของสถานที่นั้นๆ บางแห่งความมหัศจรรย์ในตัวของมันเอง โดยเกิดจากลมฟ้าอากาศช่วยสร้างสรรค์แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติแบ่งได้เป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 ทิวทัศน์ (Scenery) ทิวทัศน์ที่สวยงามจะเป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากที่ต่างๆ ทั่วโลกให้เข้าไปชมทิวทัศน์ต่างๆ เหล่านั้น ทิวทัศน์บางแห่งกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวของคนทั่วโลก และเป็นที่รู้จักกันดีของนักท่องเที่ยวทุกคน และนักท่องเที่ยวที่มักจะใฝ่ฝันที่จะได้มีโอกาสไปเที่ยว เช่น แกรนด์แคนยอน (Grand Canyon) ในรัฐอริโซนา สหรัฐอเมริกา เกาะภูเก็ต หุ่นดอกไม้ทอง ในประเทศไทย หุ่นดอกไม้สีชมพู ในเนเธอร์แลนด์ ดอกซากุระบาน ในญี่ปุ่น เป็นต้น

สิ่งที่สวยงามตามธรรมชาติเหล่านี้ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ สวนสัตว์ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษชาติ ทะเล ทะเลสาบ เกาะ

เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำต่าง ๆ ถ้าการคมนาคมสะดวก สามารถเข้าไปแหล่งท่องเที่ยวนี้ได้จะมีนักท่องเที่ยวนิยมไปมากที่สุด

1.2 สภาพภูมิอากาศ และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวก็คือแหล่งท่องเที่ยวที่มีภูมิอากาศที่แตกต่างไปจากถิ่นที่อยู่ของตน ประเทศต่าง ๆ ในโลกที่มีแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ได้ทั้งสิ้นเมื่อมีอากาศเปลี่ยนคนนิยมที่ย้ายถิ่นฐานชั่วคราว เพื่อไปพักผ่อนในที่ที่มีอากาศดีกว่า น่าพอใจมาก เช่น ฤดูร้อนคนนิยมเที่ยวทะเล หรือไปยังประเทศที่มีอากาศหนาวกว่า มีหิมะตก หรือ ในฤดูหนาวประเทศบางประเทศจะอากาศหนาวจัดมาก คนในประเทศนั้น ๆ ก็นิยมไปเที่ยวในสถานที่ที่มีอากาศอบอุ่นกว่า บางประเทศ เช่น นอร์เวย์จะมีปรากฏการณ์พระอาทิตย์เที่ยงคืน ก็จะเป็นส่วนที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจไปดูได้ นอกจากนี้สภาพอากาศที่ทำให้พืชพันธุ์ไม้ดอกออกดอกงดงามมากมาย ก็เป็นสถานที่ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ไปเที่ยวชมตามฤดูกาลได้ เช่น ดอกซากุระบาน ที่ญี่ปุ่น ทุ่งดอกทิวลิป ที่เนเธอร์แลนด์ ทุ่งดอกบัวตอง ที่จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย เป็นต้น

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Manufactured attractions)

แหล่งท่องเที่ยวลักษณะนี้จะมีมากมาย ซึ่งสร้างโดยมนุษย์ จะมีความสวยงาม และนำมาซึ่งรายได้ให้แก่แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

2.1 สถานที่ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่มีความงามสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่บ่งบอกถึงอารยธรรม และความก้าวหน้าของท้องถิ่นนั้น ๆ สถานที่ประวัติศาสตร์ของโลกที่มีชื่อเสียงและดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกให้ไปเที่ยวชม ได้แก่ กำแพงเมืองจีน โบสถ์ในกรุงโรมประเทศอิตาลี ฯลฯ สำหรับประเทศไทย ได้แก่ วัดพระธาตุขอมสมุทร จังหวัดเชียงใหม่ เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ซึ่งเป็นมรดกโลก วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพฯ

2.2 ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ทรัพยากรประเภทนี้ ได้แก่ วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนพื้นเมือง พิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อถือตั้งแต่สมัยโบราณ งานประเพณีของท้องถิ่น ต่างประเทศที่เป็นสถานที่ที่มีคนพื้นเมืองอาศัยอยู่ตั้งแต่ดั้งเดิมจึงจะมีทรัพยากรประเภทนี้ เช่น ประเพณีการต้อนรับของชาวเมารีชนพื้นเมืองของนิวซีแลนด์ การเดินรำพื้นเมืองจิงชาวเกาะ ในฮาวาย ที่สหรัฐอเมริกา เป็นต้น ทรัพยากรเหล่านี้เป็นทรัพยากรเหล่านี้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นเท่านั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรประเภทนี้มาก และเป็นสิ่งที่น่าสนใจมากสำหรับชาวต่างชาติ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ตลาดน้ำดำเนินสะดวก วิถีชีวิตของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ตามแม่น้ำลำคลองในคลองบางกอกน้อย ประเพณีบวชลูกแก้ว การแห่ผีตาโขน

จังหวัดเลย หรือ งานช่างที่จังหวัดสุรินทร์ สิ่งเหล่านี้เป็นจุดขายอย่างค้ำสำหรับนักท่องเที่ยว
รัฐบาลณรงค์อย่างมากเพื่อให้คนไทยเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของไทย
และช่วยกันอนุรักษ์เอาไว้

2.3 สวนสาธารณะและสวนสนุก สวนสาธารณะและสวนสนุกเป็นทรัพยากรที่มนุษย์
สร้างขึ้นมาด้วยความตั้งใจจะให้เป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะ
ต้องการความเพลิดเพลิน และความสนุกสนานจากการท่องเที่ยวมากกว่าสิ่งอื่น ๆ ดังนั้นเจ้าของ
สวนสาธารณะหรือสวนสนุกจึงพยายามทุ่มทุนอย่างมหาศาล เพื่อให้เป็นที่ดึงดูดเงินจากนัก
ท่องเที่ยว เช่น สวนสนุกดิสนีย์แลนด์ ในสหรัฐอเมริกา และ ญี่ปุ่น สวนพฤกษศาสตร์ในประเทศ
ต่าง ๆ ซึ่งตกแต่งอย่างสวยงามและรักษาธรรมชาติอย่างดียิ่ง ในประเทศไทยสวนสาธารณะต่างๆ
มักจะอยู่ในรูปของวนอุทยาน ได้รับการดูแลอย่างดี เพื่อให้ความสะดวกปลอดภัยกับนักท่องเที่ยว
เช่น สวนพฤกษศาสตร์พุแค จังหวัดสระบุรี สวนสาธารณะที่จังหวัดเชียงใหม่

2.4 กิจกรรมบันเทิง กิจกรรมเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นมา สำหรับนัก
ท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่มีจุดหมายเพียงเพื่อมาหาความบันเทิงเท่านั้น โดยไม่มีความประสงค์ที่จะ
ท่องเที่ยวในลักษณะอื่นใด แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ ได้แก่ สถานเริงรมย์ย่านพัฒนาพงศ์ และ
ทิฟฟานี่โชว์ ที่พัทยา เป็นต้น

ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และทางด้าน
การเมือง และจะต้องได้รับความร่วมมือจากพลเมืองทุกคนในประเทศ เพื่อที่จะทำให้อุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวเจริญก้าวหน้าขึ้นยิ่ง ๆ ขึ้นไป

1. ทางด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของประเทศและของโลกมีความสำคัญกับการท่องเที่ยว ดังนี้คือ

1.1 สร้างรายได้ให้แก่ประเทศชาติ การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ทำรายได้ให้
กับประเทศชาติจำนวนมาก เพราะนักท่องเที่ยวแต่ละคนจะนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาใช้จ่าย
เป็นค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าซื้อของ ค่าเดินทางภายในประเทศ ค่าชมความบันเทิงและอื่น ๆ อย่าง
มากมาย และเป็นผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศชาติโดยรวมมีความเจริญอย่างรวดเร็วและกว้าง
ขวางนับว่าเป็นรายได้ที่สำคัญอันหนึ่งที่ช่วยลดการขาดดุลการชำระเงินของประเทศ เมื่อเปรียบกับ
รายได้ของการส่งออกของประเทศไทยทั้งหมด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา รายได้จาก
การท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับมาโดยตลอด โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2538 - 2540 นักท่องเที่ยวระหว่าง
ประเทศเดินทางมาเยือนประเทศไทยจำนวนเพิ่มมากขึ้น และนำรายได้ให้ประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น

1.2 สร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ประชาชน การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการขนาดใหญ่ที่มี อุตสาหกรรมย่อย และธุรกิจต่าง ๆ เกี่ยวข้องอีกมากมาย ก่อให้เกิดอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงและทางอ้อม อาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงได้แก่ การบริการที่เกี่ยวกับที่พัก และอาหาร การบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ การขับรถรับจ้าง การบริการเช่าเรือ - รถ การขายของที่ระลึก เป็นต้น ส่วนอาชีพที่เกี่ยวข้องทางอ้อมได้แก่ การก่อสร้างสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวก การผลิตสินค้าพื้นเมือง สินค้าที่ระลึก และสินค้าทางการเกษตร ซึ่งมีผลทำให้เกิดการจ้างงานขึ้น อันเป็นการกระจายการสร้างงานออกไปสู่ชนบทด้วย

2. ทางด้านสังคม

การท่องเที่ยวมีความสำคัญในการพัฒนาสังคมดังนี้

2.1 การท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลป วัฒนธรรม และประเพณีของชาติ ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว สังคมไทยเป็นสังคมของชาติที่เก่าแก่ที่สั่งสมและสืบสานมรดกมาทางวัฒนธรรมมาไว้ช้านาน ทำให้เป็นโอกาสที่ดีที่จะนำออกมาเผยแพร่ โดยการฟื้นฟู และอนุรักษ์ไว้

2.2 การท่องเที่ยวมีส่วนช่วยส่งเสริมความปลอดภัยและความมั่นคงให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น ท้องถิ่นใดที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ท้องถิ่นนั้นย่อมได้รับการเสริมสร้างด้านความมั่นคงและปลอดภัยด้วย

3. ทางด้านการเมือง

3.1 การท่องเที่ยวมีส่วนช่วยเสริมความสัมพันธ์ไมตรีและความเข้าใจของประชาชนทั้งมวลอันจะเป็นหนทางที่จะนำไปสู่สันติภาพของโลก

3.2 การท่องเที่ยวทำให้นานาประเทศรู้จักประเทศไทยมากยิ่งขึ้น เนื่องจากประเทศได้เข้าร่วมในองค์การ สมาคม เกี่ยวกับการท่องเที่ยวระหว่างประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีส่วนช่วยในเข้าร่วมการเอื้ออำนวยประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้กว้างขวางมากขึ้น

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของโลก ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำประชาชนมีความเครียดจากการทำงาน ดังนั้นเมื่อมีวันหยุด เขาเหล่านั้นก็ต้องการพักผ่อนและท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพของร่างกาย และจิตใจ ประเทศต่าง ๆ จึงหันมาส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศของตนเพื่อประชาชนในประเทศ และเพื่อนักท่องเที่ยวจากประเทศอื่น ๆ จะได้มีโอกาสชื่นชมแหล่งท่องเที่ยวในประเทศของตน อันจะนำมาซึ่งชื่อเสียงและเงินตราเข้าประเทศ การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและจำเป็นต้องให้ความรู้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมนี้ เพื่อจะพัฒนาการท่องเที่ยวได้ถูกทิศทาง

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวไว้ 5 ประการคือ

1. ส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
2. เผยแพร่ประเทศไทยในด้านความงามของธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา และวิวัฒนาการของเทคโนโลยี ตลอดจนกิจการอย่างอื่น อันจะเป็นการชักจูงให้มีการเดินทางท่องเที่ยว
3. อำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
4. ส่งเสริมความเข้าใจอันดี และความเป็นไมตรีระหว่างประชาชน และระหว่างประเทศ โดยอาศัยการท่องเที่ยว
5. ริเริ่มให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยว และเพื่อพัฒนาปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539 : 48-49)

นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ตั้งหน่วยงานตำรวจท่องเที่ยวขึ้น ในวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2525 และยกฐานะขึ้นใหม่ในวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2534 เป็นกองบังคับการตำรวจท่องเที่ยวซึ่งไป กว่านั้นหน่วยงานรัฐบาลที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวได้เสนอให้มี ตราพระราชบัญญัติธุรกิจ นำเที่ยว และมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ขึ้นเพื่อมุ่งให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการการ ท่องเที่ยว รวมทั้งจัดระเบียบกิจกรรมนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ด้วย เป็นผลให้มีการก่อตั้ง สำนักงาน ทะเบียน ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริม กำกับ ดูแลการประกอบ ธุรกิจนำเที่ยว และอาชีพมัคคุเทศก์ให้เป็นระเบียบและได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด

การพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทย

ในภาวะโลกปัจจุบันผู้คนหันมาสนใจการท่องเที่ยวมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวในประเทศของตนเอง (Domestic Tour) การท่องเที่ยวในประเทศ (Outbound Tour) หรือการ ท่องเที่ยวในประเทศ (Inbound Tour) โดยทุกประเทศมีจุดมุ่งหมายของการท่องเที่ยวเหมือนกัน หมด คือต้องการหารายได้เข้าประเทศ และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวรู้จักประเทศของตนมากขึ้น

สำหรับประเทศไทย การท่องเที่ยวได้พัฒนาขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2467 โดยมีการจัด แผนกโฆษณาขึ้นในกิจการการรถไฟ เพื่อทำหน้าที่รับรองและให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาเที่ยวในประเทศไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2479 ได้มีการจัดตั้งแผนกส่งเสริมการพานิชย์ และการท่องเที่ยวขึ้นในกระทรวงเศรษฐกิจเพื่อรองรับงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาจากการรถไฟ แต่เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้การดำเนินการดังกล่าวสิ้นสุดไปในปี พ.ศ. 2492

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้จัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้น ขึ้นตรงกับกรมโฆษณาการหรือ กรมประชาสัมพันธ์ในปัจจุบัน และต่อรัฐบาลได้เริ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นอย่างจริงจังในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยได้จัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยหรือ อ.ส.ท. ขึ้นในปี พ.ศ. 2502 และเปลี่ยนชื่อเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยหรือ ททท. ในปี พ.ศ. 2522 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพยายามที่จะช่วยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น จะเห็นได้จากการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศขึ้น ซึ่งเริ่มปรากฏรวมอยู่ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520 – 2534) โดยกำหนดการบำรุงรักษา และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แนวทางการบริการการท่องเที่ยว และแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว ต่อมาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525 – 2529) ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530 - 2534) และฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแต่ละฉบับจะมุ่งเน้นนโยบายตามหลักดังนี้

1. ส่งเสริมชักจูงให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางมาสู่ประเทศไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้ามาเพิ่มพูนเศรษฐกิจส่วนรวม

2. ขยายแหล่งท่องเที่ยวให้กระจายไปในท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้ถึงประชาชนในทุกภูมิภาค ในประเทศไทยแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณี และชุมชนดั้งเดิมของไทย แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้มีกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย เช่น ในเชียงใหม่ เชียงราย และภูเก็ต นักท่องเที่ยวต่างชาติจะรู้จักเพราะมีอยู่ในแผนที่สำนักท่องเที่ยวของโลกแล้วและกลายเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวมวลชน

3. อนุรักษ์ และฟื้นฟูสมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ให้ดีที่สุด จะเห็นได้จากรัฐบาลไทยใช้ความพยายามอย่างมากที่จะบำรุงรักษา บูรณะแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และพยายามตัดถนนและเส้นทางที่จะให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปถึงแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นได้สะดวก มีการเปิดแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชม บางแห่งเป็นสถานที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติทางด้านเทศกาลต่าง ๆ ที่มีอยู่ประจำท้องถิ่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมมือกับกรมศิลปากร และชาวบ้านในชุมชนโบราณต่าง ๆ จึงได้ทำการอนุรักษ์สืบทอดประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น และปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อเป็นจุดขายให้กับนักท่องเที่ยว

4. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานดี เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนให้มากขึ้น

5. สร้างกำลังคนที่เป็นคนไทยเข้าทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มากที่สุด จะเห็นได้จากรัฐบาล และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้ผลิตนักศึกษาในสาขาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจำนวนมาก เพื่อให้เพียงพอกับการนำไปใช้ในหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และได้มีการอบรมบุคลากรประจำการเพื่อให้มีความรู้ และทักษะดียิ่งขึ้น และอยู่ในระดับมาตรฐานสากล

ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 จนถึงปัจจุบัน รัฐบาลได้มีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง เห็นได้จากปี พ.ศ. 2530 รัฐบาลได้กำหนดเป็นปีท่องเที่ยวไทย ทำให้สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวดีขึ้นอย่างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากทุก ๆ ฝ่ายให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดีจะให้บริการที่ดีเลิศแก่นักท่องเที่ยว ทำให้อัตราการขยายตัวการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี จนปี พ.ศ. 2541 รัฐบาลได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2541 - 2542 เป็นปีท่องเที่ยวอีกครั้งโดยใช้คำขวัญว่า ปีท่องเที่ยวไทย 2541 - 2542 (Amazing Thailand 1998-1999) โดยมีหลักการ และเหตุผลเพื่อการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 และวโรกาสพระชนมายุครบ 6 รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปี พ.ศ. 2542 นอกจากนี้ยังต้องการยกระดับคุณภาพของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยในด้านภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ คู่คุณค่าแก่การท่องเที่ยว

นโยบายตามแผนของ ททท. ในปี 2541 - 2546 (ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9) ประกาศไว้ดังนี้

ข้อ 1 ส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อมคำนึงถึงคุณภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ และมรดกของชาติสืบไป

ข้อ 2 ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และเอกชน รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นเข้ามา มีบทบาทร่วมกัน ป้องกัน แก้ไขปัญหาทางการท่องเที่ยวให้มีคุณค่าดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

ข้อ 5 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในชาติให้เป็นนักท่องเที่ยว และเจ้าของบ้านที่ดี

ข้อ 8 ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

นโยบายของ ททท. ต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนฯ 9 สอดคล้องกับหลักการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) อันหมายถึง การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในปัจจุบัน ซึ่งไม่ทำให้เกิดผลเสียต่อโอกาสของการพัฒนาของคนรุ่นหลัง โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เดิมอย่างชาญฉลาด

ต้องไม่ลดลงเกิดผลกระทบน้อยที่สุด ขณะเดียวกันคุณภาพของสิ่งแวดล้อมต้องดีขึ้น แม้ว่าจะมีประชาชนเพิ่มขึ้นก็ตาม

การพัฒนาอย่างยั่งยืนนี้เป็นแผนแม่บทหนึ่งของโลก คือ แผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21 เป็นการดำเนินงานที่จะทำให้เกิด การพัฒนาอย่างยั่งยืนระหว่างการพัฒนา ประชากร และความสามารถในการรองรับของโลกต่อการดำรงสิ่งมีชีวิต (Earth ,s life Supporting Capacity) รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีและเทคนิคต่าง ๆ ที่จะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ขณะเดียวกันนั้นมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างระมัดระวัง (แผนปฏิบัติการ 21 นี้ เป็นพันธกรณี ที่รัฐบาลจาก 179 ประเทศลงนามในการยอมรับจากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อม และพัฒนา Earth Summit ที่เมือง ริโอ เดอ จานเนโร ประเทศบราซิล เมื่อเดือน มิถุนายน 2535)

ททท. มีเป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศสูงสุดเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (SUSTAINABLE TOURIDM DEVELOPMENT) หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความจำเป็นทาง เศรษฐกิจ สังคม และ สุนทรียภาพโดยการใช้ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมอันมีคุณค่าอย่างรอบคอบและชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมได้ ในระยะยาวนานที่สุด เกิดปัญหาและผลกระทบน้อยที่สุด ขณะเดียวกันคุณภาพของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจะต้องดีขึ้นแม้ว่ามีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นก็ตาม

วิสัยทัศน์ / การตั้งวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ของ ททท.

- มุ่งแสวงหาความเป็นเลิศตลอดเวลา
- มีการดำเนินการด้านการตลาดที่ดีที่สุด
- มีการประสานความร่วมมือที่ดีในหมู่ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว
- มุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
- ประสานความร่วมมือในภูมิภาคทางด้านการท่องเที่ยว
- การใช้และการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ บนพื้นฐานความคิดของการอนุรักษ์

คิดของการอนุรักษ์

- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- เป็นตลาดที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง และมีการบริการแก่นักท่องเที่ยวที่สอดคล้อง
- ปรับปรุงและดำรงรักษาทรัพยากรหรือแหล่งท่องเที่ยว
- การลงทุนและฝึกอบรมบุคลากรใน ททท. อย่างต่อเนื่อง

บทบาทของภาครัฐและเอกชนที่มีต่อการท่องเที่ยว

บทบาทของรัฐบาล

บทบาทของรัฐบาลที่มีต่อการท่องเที่ยวเริ่มต้นครั้งแรกจากพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัวบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ครั้งยังทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการรถไฟ พระองค์ทรงสนพระทัยเรื่องการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ถึงส่งเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองไทยไปเผยแพร่ในสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2467 เริ่มมีการจัดแผนกโฆษณาการรถไฟขึ้น เพื่อทำหน้าที่รับรองและให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนประเทศไทยไป และการโฆษณาเผยแพร่ประเทศไทยให้เป็นการรู้จักของชาวต่างประเทศ ต่อมาในปี พ.ศ. 2479 การส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมได้เสนอโครงการการบำรุงอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อคณะรัฐมนตรี โดยมีแผนงาน และวัตถุประสงค์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโฆษณาชักชวนนักท่องเที่ยว รับรองนักท่องเที่ยว และดูแลสถานที่ท่องเที่ยวและที่พัก จนกระทั่งปี พ.ศ. 2493 กิจการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เติบโตขึ้น มาอยู่ภายใต้กรมโฆษณาการ สำนักนายกรัฐมนตรี เรียกว่าสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว

ในปี 2502 ขณะที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้จัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อ.ส.ท.) ขึ้นเป็นหน่วยงานอิสระ ในปี 2506 มีราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (ฉบับที่ 2) กำหนดให้ อ.ส.ท. มีตราเป็นรูปพระปรมาภิไธยรัตนโกสินทร์ เบื้องบนมีรูปเครื่องบินผ่านพระปรมาภิไธย และเบื้องล่างมีอักษรว่า “ TOURIST ORGANIZATION THAILAND ” ต่อมาการท่องเที่ยวได้ขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งปัจจุบันได้ชื่อว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า TOURISM AUTHORITY OF THAILAND (TAT)

บทบาทของเอกชนในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

นับตั้งแต่ก่อตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นตาม พระราชกฤษฎีกา องค์การการส่งเสริมการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2502 จนถึงปัจจุบัน ภาครัฐ และภาคเอกชนก็ได้ให้ความร่วมมือกันมาโดยตลอด โดยในภาครัฐได้มีการลงทุนพัฒนาปัจจัยพื้นฐานที่เป็นบริการสาธารณะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรเลข โทรศัพท์ การไปรษณีย์ และบริการอื่น ๆ ที่จำเป็น เช่น การปรับปรุงและขยายสนามบินให้ได้มาตรฐานสากล เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ส่วนภาคเอกชนได้มีการลงทุนสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการ

ท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ เช่นที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก พาหนะนำเที่ยว สถานบันเทิงต่าง ๆ ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทยในสัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยยังเป็นประเทศที่นักท่องเที่ยวระหว่างชาติไม่แวะพัก เพราะมีที่พักน้อย มีโรงแรมระดับสากลไม่กี่แห่ง รัฐบาลในสมัยนั้นโดยองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ให้การสนับสนุนภาคเอกชนในการลงทุนสร้างโรงแรมและธุรกิจการท่องเที่ยวด้วยการลดภาษีสินค้าบางชนิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อจูงใจให้ภาคเอกชนสนใจเข้ามาส่งเสริมการลงทุน

กฎหมายคุ้มครองการท่องเที่ยว

เดิมที ททท. ได้เคยดำริจะออกกฎหมายจัดระเบียบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ แต่ได้รับการคัดค้านจากฝ่ายเอกชนจึงยกเลิกไป ภายหลังฝ่ายเอกชนเห็นว่าหากไม่มีกฎหมายออกมาควบคุมการค้าบริการจะเสียหายไม่เป็นระบบจึงได้เรียกร้องให้ออกกฎหมายมาบังคับใช้ ททท. จึงได้ดำเนินการร่างพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ขึ้น โดยมีผู้แทนทั้งทางราชการและธุรกิจท่องเที่ยว ภาคเอกชนร่วมกันร่าง ซึ่งต่อมาสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มติให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535 และพระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 18 พฤษภาคม 2535 จากนั้นได้มีกฎกระทรวงออกตามความใน พรบ. ดังกล่าวมีผลบังคับใช้ในวันที่ 28 พฤษภาคม 2536 เหตุผลที่ประกาศใช้ เนื่องจากปัจจุบันธุรกิจนำเที่ยว และอาชีพมัคคุเทศก์ได้มีการขยายตัวเป็นอันมาก สมควรที่จะมีกฎหมายกำหนดมาตรฐานในเรื่องนี้ และให้ ททท. ทำหน้าที่ส่งเสริมและควบคุมการประกอบธุรกิจนำเที่ยว และอาชีพมัคคุเทศก์ให้เป็นระเบียบ และได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อประโยชน์ของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย

สาระสำคัญของกฎหมาย

1. ห้ามผู้ใดประกอบธุรกิจนำเที่ยวโดยไม่มีใบอนุญาต หากฝ่าฝืนหรือประกอบการในระหว่างถูกสั่งพักการใช้ใบอนุญาต ต้องระวางโทษตั้งแต่ 100,000-500,000 บาท และปรับเพิ่มอีกวันละ 1,000 บาท ตลอดเวลาที่ฝ่าฝืนอยู่
2. ห้ามผู้ใดเป็นมัคคุเทศก์ หากฝ่าฝืนหรือปฏิบัติหน้าที่มัคคุเทศก์ในระหว่างถูกสั่งพักการใช้ใบอนุญาต ต้องระวางโทษในการจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. ในขณะที่ให้บริการนำเที่ยวต้องให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกันที่
ได้ตกลงกันไว้ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงบริการนำเที่ยวโดยไม่ได้รับความยินยอมจากนักท่องเที่ยวต้อง
รับภาระค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนแปลงนั้น

4. ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ต้องไม่กระทำอย่างหนึ่งอย่างใดอันจะนำมาซึ่งความเสียหาย
เสียง เกียรติยศและจรรยาบรรณของธุรกิจนำเที่ยว

5. มัคคุเทศก์ต้องแต่งกายสุภาพเหมาะสมกับสถานที่ ดัดใบอนุญาตรูปเป็นมัคคุเทศก์ไว้ที่อก
เสียตลอดเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ ไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องเสียง เกียรติยศและ
จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ไม่อธิบายเรื่องราวที่ไม่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งความเสียหาย
แก่ประเทศชาติและไม่กระทำการใดนอกเหนือความตกลงที่มีอยู่กับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว
หรือนักท่องเที่ยว

การขอใบอนุญาต

ผู้ที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจนำเที่ยวหรือเป็นมัคคุเทศก์ สามารถติดต่อขอรับใบอนุญาต
ได้ที่สำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ หรือที่ผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดที่จะจัดตั้ง
สำนักธุรกิจนำเที่ยว หรือนักท่องเที่ยว หรือจังหวัดที่มีภูมิลำเนา ผู้ที่ขออนุญาตเป็นมัคคุเทศก์จะ
ต้องได้รับวุฒิบัตร โดยผ่านการอบรมหลักสูตรมัคคุเทศก์ที่ คณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยว และ
มัคคุเทศก์ให้การรับรอง

ค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต

1. ธุรกิจนำเที่ยว
  - เฉพาะพื้นที่ ฉบับละ 100 บาท
  - ในต่างประเทศ ฉบับละ 300 บาท
  - ต่างประเทศ ฉบับละ 500 บาท
2. มัคคุเทศก์
  - ทั่วไป ฉบับละ 200 บาท
  - พิเศษ ฉบับละ 100 บาท

ประเภทของธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ธุรกิจนำเที่ยวแบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1. เฉพาะพื้นที่ หมายถึง การนำเที่ยวในจังหวัดและเขตจังหวัดที่ติดต่อกัน
2. ในประเทศ หมายถึง การเที่ยวไปยังจังหวัดต่าง ๆ ได้ทั่วราชอาณาจักร
3. ต่างประเทศ หมายถึง การนำเที่ยวไปต่างประเทศ หรือการนำเที่ยวจากต่างประเทศ

มายังสถานที่หนึ่งสถานที่ใดภายในประเทศ

มัคคุเทศก์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. ทั่วไป
2. พิเศษ

ปัจจุบันมีเฉพาะมัคคุเทศก์ทั่วไป แบ่งออกเป็น 8 ประเภท

1. ต่างประเทศ
2. ไทย
3. ระดับจังหวัด (ต่างประเทศ)
4. ระดับจังหวัด (ไทย)
5. เดินป่า
6. ทางทะเล
7. ทางทะเลชายฝั่ง
8. ศิลปวัฒนธรรม

หลักประกัน

ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวจะต้องวางหลักประกันเพื่อประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีอยู่กับนักท่องเที่ยว หรือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

- เฉพาะพื้นที่ จัดนำเที่ยวครั้งละไม่เกิน 20 คน วางหลักประกัน 3,000 บาท วางหลักประกัน 10,000 บาท
- ในประเทศ วางหลักประกัน 50,000 บาท
- ต่างประเทศ วางหลักประกัน 100,000 บาท

หอสมุดสถาบันราชภัฏมหาสารคาม

สารนิเทศท้องถิ่น

พื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

1. สำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์กรุงเทพมหานครรับผิดชอบ 23 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพฯ ๙ กาญจนบุรี นครปฐม สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด พระนครศรีอยุธยา สระบุรี อ่างทอง สุพรรณบุรี ปทุมธานี นนทบุรี ลพบุรี นครสวรรค์ อุทัยธานี ชัยนาท สิงห์บุรี นครนายก สระแก้ว ปราจีนบุรี และฉะเชิงเทรา
2. สำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์จังหวัดภาคเหนือรับผิดชอบ 17 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา อุตรดิตถ์ แพร่ น่าน พิชญโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย ตาก พิจิตร และกำแพงเพชร
3. สำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รับผิดชอบ 19 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ชัยภูมิ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ ยโสธร ขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม กาฬสินธุ์ นครพนม สกลนคร มุกดาหาร อุรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย และเลย
4. สำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์จังหวัดภาคใต้ เขต 1 รับผิดชอบ 8 จังหวัด ได้แก่ สงขลา ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล นครศรีธรรมราช พัทลุง และตรัง
5. สำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์จังหวัดภาคใต้ เขต 2 รับผิดชอบ 6 จังหวัด ได้แก่ ภูเก็ต กระบี่ พังงา สุราษฎร์ธานี ระนอง และชุมพร

นักท่องเที่ยวจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายนี้

ขอแนะนำนักท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ เลือกใช้บริการนำเที่ยวจากบริษัทนำเที่ยวที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวแล้วเท่านั้น เพราะหากไม่ได้รับความสะดวกในการท่องเที่ยว และบริษัทไม่ปฏิบัติตามสัญญาอาจร้องเรียนให้ชดใช้ค่าเสียหายได้ ที่สำนักงานทะเบียน ฯ โดยส่งเอกสารประกอบการร้องเรียน เช่น ใบเสร็จรับเงิน รายการนำเที่ยว และอื่น ๆ ที่ใช้เป็นหลักฐานได้

ระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการจัดผลประโยชน์และควบคุมสิ่งก่อสร้างในเขตโบราณสถานของกรมศิลปากร พ.ศ. 2523

ข้อ 3 เขตที่ดินโบราณสถานของชาติจะนำมาจัดหาผลประโยชน์ตามระเบียบได้ดังนี้ บริเวณที่ดินซึ่งมีระยะห่างจากตัวหรือซากของโบราณสถานหรือบริเวณโบราณสถานซึ่งได้กำหนดไว้ในการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน เป็นระยะไม่น้อยกว่า 20 เมตร

เมื่อได้ทำการก่อสร้างอาคาร สิ่งปลูกสร้าง หรือเข้าไปใช้ประโยชน์ในเขตที่ดินโบราณสถานแล้ว อาคาร สิ่งปลูกสร้างบริเวณที่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ต้องไม่ให้เกิดความสวยงาม หรือทำลายคุณค่าของโบราณสถาน ต้องอยู่ในบริเวณที่เหมาะสมโดยไม่ทำลายสภาวะแวดล้อม หรือเป็นบริเวณที่ต้องห้ามทำการก่อสร้างตามกำหนด

ข้อ 4 ผู้ประสงค์จะเช่าที่ดิน อาคาร สิ่งปลูกสร้าง หรือเข้าไปใช้ประโยชน์ในเขตที่ดินโบราณสถาน ต้องแสดงความจำนงเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อขอเช่าหรือเข้าไปใช้ประโยชน์ต่ออธิบดีกรมศิลปากรหรือผู้ทำการแทน

ให้ผู้ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากรหรือผู้ทำการแทน ให้ทำการเช่าก่อสร้างอาคาร สิ่งปลูกสร้างหรือเข้าไปใช้ประโยชน์ในเขตที่ดินโบราณสถาน ทำสัญญากับกรมศิลปากรตามแบบและเงื่อนไขที่กรมศิลปากรเป็นผู้กำหนดภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับอนุญาต

ข้อ 5 การก่อให้เกิดการโอน เปลี่ยนแปลงหรือระงับซึ่งสิทธิในตัวหรือทรัพย์สินที่เช่าหรือที่ดินโบราณสถานที่ใช้ประโยชน์ของผู้เป็นคู่สัญญากับกรมศิลปากรภายหลังจากที่ได้ทำสัญญาแล้ว ต้องแจ้งต่ออธิบดีกรมศิลปากร หรือผู้ทำการแทนเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อขออนุญาตก่อนทำการ

บทลงโทษ

มาตรา 33 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า ทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 6 ปี และปรับไม่เกิน 20,000 บาท

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2535

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2535

เป็นปีที่ 47 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภาดังนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า “โบราณสถาน” ในมาตราที่ 4 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“โบราณสถาน” หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุ และโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย

มาตรา 8 ให้ยกเลิกความในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 10 ห้ามมิให้ผู้ใดซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย เคลื่อนย้ายโบราณสถานหรือส่วนต่าง ๆ ของโบราณสถาน หรือขุดค้นสิ่งใด ๆ หรือปลูกสร้างอาคารภายในบริเวณโบราณสถานเว้นแต่จะกระทำตามคำสั่งของอธิบดีหรือได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี และถ้าหนังสืออนุญาตนั้นกำหนดเงื่อนไขไว้ประการใดก็ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วย

มาตรา 9 ให้ยกเลิกความในมาตรา 10 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 308 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2516 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 10 ทวิ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในโบราณสถาน เพื่อตรวจดูว่าได้มีการซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย เคลื่อนย้ายโบราณสถานหรือส่วนต่าง ๆ ของโบราณสถาน หรือขุดค้นสิ่งใด ๆ หรือปลูกสร้างอาคารภายในโบราณสถานหรือไม่ ในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจยึดหรืออายัดวัตถุอันสมควรสงสัยว่าจะเป็นวัตถุที่ได้มาจากการขุดค้นในบริเวณโบราณสถานได้

การตรวจยึด หรืออายัดความในวรรณคดีให้กระทำได้ ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึง พระอาทิตย์ตก และเมื่อดำเนินการตรวจยึด หรืออายัดแล้ว ในเขตกรุงเทพมหานครให้รายงานต่อ อธิบดี ในเขตจังหวัดอื่นให้รายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัดและอธิบดีเพื่อทราบ

มาตรา 10 ให้ยกเลิกความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ มาตรา 13 เพื่อประโยชน์ในการรักษาสภาพ ความปลอดภัย ความสะอาด และความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดให้ผู้เข้าชมปฏิบัติในระหว่างเข้าชมได้ และจะกำหนดให้ผู้เข้าชมเสียค่าเข้าชม และค่าบริการ อื่นด้วยก็ได้

การจัดให้เข้าชมโบราณสถานที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายโดยเรียก เก็บค่าเข้าชมหรือค่าบริการอื่นต้องแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีทราบก่อน และต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ”

มาตรา 11 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 13 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

“ มาตรา 13 ทวิ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการศึกษาและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม อธิบดีมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้บุคคลใดเข้าไปดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์ใน บริเวณโบราณที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วและมีใช่เป็น โบราณสถานที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบ ด้วยกฎหมาย โดยให้ผู้รับอนุญาตออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการทั้งสิ้น และผู้รับอนุญาตต้อง จ่ายเงินค่าสิทธิ ค่าตอบแทน และค่าธรรมเนียมให้แก่กรมศิลปากรเพื่อสมทบกองทุนโบราณคดี ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ”

มาตรา 12 ให้ยกเลิกความในมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ มาตรา 14 เมื่ออธิบดีเห็นว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุใดที่ไม่ได้อยู่ในความครอบครอง ของกรมศิลปากร มีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีเป็นพิเศษ อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียน โบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ

ในกรณีที่อธิบดีเห็นว่าโบราณวัตถุใดไม่ว่าจะได้ขึ้นทะเบียนแล้วหรือไม่ หรือศิลปวัตถุใด ที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว สมควรสงวนเป็นสมบัติของชาติ อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นเป็น โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ห้ามทำการค้าขาย และหาก เห็นสมควรเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติให้อธิบดีมีอำนาจจัดซื้อ โบราณวัตถุศิลปวัตถุนั้นไว้ได้ ”

มาตรา 15 ให้ยกเลิกความในมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และให้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 18 โบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และอยู่ในความดูแลรักษาของกรมศิลปากรจะโอนกันมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจแห่งบทกฎหมายแต่ถ้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุใดมีเหมือนกันอยู่มากเกินต้องการ อธิบดีจะอนุญาตให้โอนโดยมีวิธีขายหรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หรือเป็นรางวัลหรือเป็นค่าแรงงานแก่ผู้ขุดค้นก็ได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา 18 ให้ยกเลิกความในมาตรา 19 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับ 308 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 19 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติโบราณวัตถุศิลปวัตถุโดยเรียกเก็บค่าเข้าชมหรือค่าบริการอื่น ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีทราบก่อน และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา 22 ให้ยกเลิกความในมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 22 ห้ามมิให้ผู้ใดส่ง หรือนำโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุไม่ว่าโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุนั้นจะเป็น โบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วหรือไม่

การขอรับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ความในวรรคหนึ่งมิให้บังคับแก่ศิลปวัตถุที่มีอายุไม่เกิน 5 ปี และไม่ได้ขึ้นทะเบียน และการนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุผ่านราชอาณาจักร”

มาตรา 26 ให้ยกเลิกความในมาตรา 26 และ มาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 26 โบราณวัตถุและศิลปวัตถุซึ่งเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและอยู่ในความดูแลรักษาของกรมศิลปากรนั้น จะเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่อื่นใดนอกจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มิได้ แต่ในกรณีที่ไม่อาจหรือไม่สมควรจะนำมาเก็บรักษาไว้ ณ พิพิธภัณฑสถาน ใด หรือสถานที่ทางราชการก็ได้

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่อธิบดีอนุญาตให้นำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไปแสดง ณ ที่ใด ๆ เป็นการชั่วคราว หรือกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งให้นำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเพื่อประโยชน์ในการซ่อมแซม หรือบูรณะ

ในกรณีที่โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุใดมีเหมือนกันหลายชิ้น และอธิบดีจะอนุญาตให้กระทรวง ทบวง กรมใดเป็นผู้เก็บรักษาโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุนั้นบางชิ้นก็ได้

การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน (SWOT ANALYSIS)

1. จุดแข็ง (S : Strengths) จุดแข็งของพระธาตุนาคูนปัจจุบันพบว่า

1.1 ด้านศิลปวัฒนธรรม ชาวนาคนูน มีลักษณะนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชอบช่วยเหลือซึ่งกันและกันฉันพี่น้อง รักความสงบ ชอบทำบุญทำกุศล ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม เป็นผู้ร่ายด้วยวัฒนธรรม หมั่นทำบุญตามประเพณี 12 เดือน ซึ่งชาวอีสาน เรียกว่า “ ฮีตสิบสอง ” โดยเฉพาะความเชื่อความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา และนิยมศิลปวัฒนธรรมการละเล่นพื้นเมือง ได้แก่ หมอลำหมู่ หมอลำกลอน หมอลำเพลิน ฯลฯ เช่นเดียวกับชาวอีสานทั่วไป

1.2 ด้านประวัติศาสตร์ พระธาตุนาคูนมีประวัติความเป็นมายาวนานมากประมาณ 1,300 ปี ซึ่งเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2522 นาย บุญจันทร์ เกษแสนศรี นักการภารโรงสำนักงานพระธาตุนาคูนได้ขุดค้นพบสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ สถูปทำด้วยสำริดซึ่งไม่ทราบว่ายาวนานกี่ปี เป็นศิลปะแบบขอมสมัยทวารวดี

1.3 ด้านความภาคภูมิใจ ชาวบ้านมีความภาคภูมิใจในพระธาตุนาคูนเป็นอย่างยิ่ง ถือได้ว่าเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และเป็นศูนย์รวมของการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ของชาวบ้าน ซึ่งได้ขนานนามว่า พุทธมณฑลอีสาน

1.4 ด้านความสามัคคี ชาวบ้านมีความรักความสามัคคีกันมาก เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกันเสมอ ที่น่าประทับใจมาก คือ ทราบว่าใครเสียชีวิต ทุกคนพร้อมใจกันไปช่วยงาน ไปช่วยงานโดยไม่ต้องมีการ์ด กิจกรรมทุกอย่างจะร่วมมือกันดีมาก เช่น งานนมัสการพระธาตุนาคูน ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือในการจัดงานเป็นอย่างดี เริ่มการเข้าร่วมขบวนแห่ในพิธีเปิดงานนมัสการพระธาตุนาคูน การจัดแสดง สินค้า นิทรรศการ เป็นเวลา 7 วัน 7 คืน ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี

1.5 ด้านการอนุรักษ์ ชาวบ้านยังคงอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม และยังคงความเป็นอยู่แบบวิถีชาวบ้าน ซึ่งในพระธาตุนาคูน มีพิพิธภัณฑสถาน ที่แสดงถึงความเป็นอยู่แบบอีสานดั้งเดิม

1.6 ด้านการท่องเที่ยว พระธาตุนาคูนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางโบราณสถานเป็นที่รู้จักกันในนามพุทธมณฑลอีสาน ซึ่งภายในพระธาตุนาคูนมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง และช่วงที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวและนมัสการพระธาตุนาคูนมากที่สุด คือ งานนมัสการพระธาตุนาคูน

2. จุดอ่อน (W : Weaknesses) ถึงแม้พระธาตุนาคูนจะมีจุดแข็งหลายประเด็นแต่ก็มีจุดอ่อน กล่าวคือ

2.1 การประชาสัมพันธ์ จัดหัดและหน่วยงานนี้รับผิดชอบขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในจังหวัดมหาสารคามเองและจังหวัดใกล้เคียง หรือบุคคลทั่วไป ให้ทราบทั่วถึงว่าพระธาตุนาคูนมีสิ่งที่น่าสนใจมากมาย

2.2 ขาดป้ายบอกทิศทาง ควรมีป้ายบอกทิศทางของสถานที่ท่องเที่ยวในพระธาตุนาคูนที่ให้ผู้คนเห็น ได้ชัดเจน

2.3 ประวัติสถานที่ท่องเที่ยวพระธาตุนาคูน ขาดป้ายแสดงประวัติของสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ เช่นพิพิธภัณฑ์เรือนอีสาน ขาดป้ายแสดงประวัติความเป็นมาของเรือนต่าง ๆ และอุทยานลานไม้ขาดป้ายบอกถึงชนิดของพันธุ์ ไม้ ประเภทต่าง ๆ

3. โอกาส (O : Opportunities)

3.1 งานนมัสการพระธาตุนาคูน เป็นช่วงที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวพระธาตุนาคูนเป็นจำนวนมาก

3.2 รัฐบาล ได้มีการตั้งกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬาขึ้น ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวลงไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง

3.3 พุทธมณฑลอีสาน พระธาตุนาคูนได้รับการขนานนามว่าเป็น พุทธมณฑลอีสาน ถือเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจและเลื่อมใสศรัทธาของชาวมหาสารคาม

3.4 ความน่าสนใจของสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง เช่น กู่สันตรัตน์ กู่น้อย ป่าดุนลำพัน

4. อุปสรรค (T : Threats) เกี่ยวกับอุปสรรคในการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพระธาตุนาคูน

4.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ระดับจังหวัด ยังให้ความสนใจน้อย

4.2 ขาดการกระตุ้น ให้ชาวบ้านเผยแพร่กิตติศัพท์พระธาตุนาคูน

4.3 คมนาคม ยังไม่มีรถโดยสารประจำทางสาย อำเภอนาเชือก - อำเภอนาคูน

4.4 ระยะทาง จากตัวจังหวัดมหาสารคามห่างจากพระธาตุนาคูน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพิมล เถลิงมีประเสริฐ และคณะ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม เพื่อหาแนวทางการส่งเสริม และรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพด้านการทอผ้าไหม และการปักผ้าออกสู่ตลาดได้ และเพื่อให้สามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนอื่น ๆ ได้ จากกลุ่มเป้าหมายบ้านกำพืดหมู่ที่ 1 ต. กำพืด อ. บรบือ จ. มหาสารคาม ด้วยวิธีการมีส่วนร่วม (PAR : Parrticipatory Action Research) ตามกระบวนการศึกษาบริบทชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ การเชื่อมโยงเพื่อการสังเกตการณ์ การเสวนากลุ่มย่อย และการจัดเวทีการเรียนรู้ร่วมกัน พบว่าบ้านกำพืดมีโครงการส่งเสริมศิลปาชีพที่ได้รับพระมหากษัตริย์คุณในสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2543 มีสมาชิกกลุ่มทอผ้า 223 ราย และกลุ่มปักผ้า 54 ราย

การทอผ้าไหม และการปักผ้า เป็นสิ่งนำพาให้ผู้คนต่างถิ่นเข้ามาเยี่ยมชม ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ในการมัดหมี่ลายเล็ก ๆ ละเอียด ประณีต ส่วนผ้าไหมที่เป็นสีพื้นมักจะทอออกมาเป็นสีเข้ม ต่อมาได้พัฒนาเป็นสีที่สดใสเพื่อเอาใจผู้ซื้อที่เคยแนะนำไว้ รายได้จากการขายผ้าไหม 400 - 500 บาท ต่อ 1 เมตร หรือถ้าผ้าเป็นถุง 1 ผืน มีราคา 800-1,200 บาท ผ้าไหมส่วนใหญ่จะถูกคัดสรรไปที่ศูนย์ศิลปาชีพส่วนกลางที่กรุงเทพฯ

ข้อเสนอแนะผู้เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น องค์กรของรัฐในจังหวัด ควรเข้าไปให้การสนับสนุน ส่งเสริม จัดกิจกรรมเสริม จัดงบประมาณในการปรับปรุงบริเวณศูนย์ฯ ให้พร้อม ส่วนผู้วิจัยจะจัดกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์เบื้องต้นคือ จัดทำแผ่นพับเพื่อแนะนำบ้านกำพืดหลังเสร็จสิ้นโครงการ และโครงการจัดอบรมประชาสัมพันธ์ชุมชน มัคคุเทศก์ประจำหมู่บ้านต่อไป

นิคม เวียนวัฒนา (2539 : 2) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างบทเรียนภาษาอังกฤษเพื่อจรรโลง วัฒนธรรม และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดมหาสารคาม พบว่าการสร้างบทเรียนภาษาอังกฤษ สามารถให้ชาวบ้านใช้ภาษาอังกฤษสนทนาเพื่อโต้ตอบเพื่อสื่อสาร กับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในระพื้นฐานได้ และยังปลูกจิตสำนึกให้ชาวบ้านให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนพร้อมทั้งเข้าใจถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และช่วยกันจรรโลงวัฒนธรรมอันดีงาม และศักยภาพในการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วย

สายชล สารผล และเตกสรรค์ ภูแล่นดี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคามเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้วยวิธีการ

สัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มเป้าหมาย 5 ตำบล คือ ตำบลนาคูณ ตำบลคงควน ตำบลคูสันตรัตน์ ตำบลคงบึง และตำบลพระธาตุ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเท่าที่ควร เนื่องจากมีหลายคนทิ้งขยะไม่เลือกที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวสกปรกไม่น่ามอง แต่ในด้านการประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลนั้นอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ประชาชนมีอัธยาศัยดีและมีมิตรต่อผู้มาเยือน นอกจากนี้ยังพบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่ประชาชนรู้จักเป็นอย่างดี คือ พระธาตุนาคูณ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ประชาชนไม่รู้จักเลยก็คือ ศาลานางขาว เพราะแม้แต่ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงยังไม่รู้จัก นอกจากนี้ยังพบว่าสิ่งที่ประชาชนต้องการมากที่สุดคือต้องการให้ทางอำเภอตกแต่งดูแลบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวให้สวยงามมากยิ่งขึ้นเพราะแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนาคูณยังมีปัญหาและอุปสรรคต่อการท่องเที่ยว หากได้รับการพัฒนา ก็จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาศึกษภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนาคูณ จังหวัดมหาสารคามต่อไป

สุมาลี เชื้อนหมั่น และเอื้องฟ้า ศรีมหาสารคาม (2544 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง “ การศึกษาสภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจหา สภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม และเพื่อเป็นการหาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอวาปีปทุม

ผลการวิจัย พบว่า ชาวบ้านในอำเภอวาปีปทุมได้ให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากเพราะเห็นว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดการพักผ่อน การศึกษาหาความรู้ ในการศึกษาหาสภาพแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอวาปีปทุมทำให้รู้จักว่าแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักกันดีในชุมชนก็คือ กู่บ้านแดง , กู่บ้านสนาม , แหล่งผลิตกลองยาวบ้านตลาด และเทศกาลงานออนซอนกลองยาวชาววาปีของดีพื้นบ้าน ชาวบ้านต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแล และรักษาตลอดจนการปรับปรุง พัฒนาการประชาสัมพันธ์ และการสนับสนุนให้ดียิ่งขึ้นเพื่อที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพของอำเภอวาปีปทุมต่อไปในอนาคต และมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลงมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ เห็นว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างมากสำหรับชีวิตมนุษย์ อีกทั้งยังเป็นธุรกิจที่ทำรายได้ให้กับชุมชน ทุกฝ่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรให้การสนับสนุน และให้ความร่วมมือในการพัฒนา การปรับปรุง การประชาสัมพันธ์ และการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเพื่อแหล่งท่องเที่ยวจะได้มีสภาพเพิ่มมากขึ้น เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของชุมชน

วิลาวัลย์ เวียนนา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะคติของผู้บริโภคที่มีต่อการท่องเที่ยว และธุรกิจท่องเที่ยว พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังคงมีความต้องการพักผ่อน และการท่องเที่ยวอย่างมาก และผู้บริโภคส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เป็นบวกเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของประเทศ มีแนวคิดในการที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยว แต่ยังคงมีความหวาดหวั่นต่อปัญหาด้านที่เกิดขึ้นจากธุรกิจ

ท้องถิ่นอยู่บ้าง เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาโรคติดต่อ และปัญหาอื่น ๆ ทำให้ผู้บริโภครส่วนใหญ่ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นตามมา จึงมีความต้องการที่ให้รัฐบาลดูแลปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลง มีข้อเสนอแนะดังนี้ เมื่อธุรกิจท่องเที่ยวมีการพัฒนามากยิ่งขึ้น การแก้ปัญหาสำคัญ ๆ ทำให้ผู้บริโภค หรือนักท่องเที่ยวได้เกิดความรู้สึกลดลงมากยิ่งขึ้น ควรจะมีการกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศให้เกิดการขยายตัวการพัฒนาเศรษฐกิจ ก็เป็นอีกทางหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวด้วย และควรฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศให้สวยงาม และคงเดิมอยู่เสมอไม่ควรให้มีการเปลี่ยนแปลงที่มากเกินไป เพื่อเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับการท่องเที่ยว และธุรกิจด้านการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 3

ระเบียบวิจัย

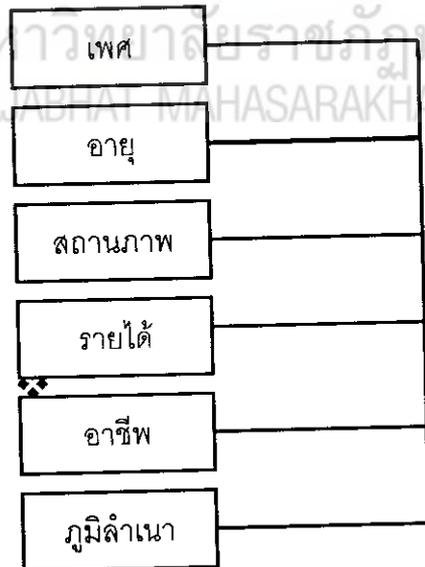
3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาปัจจัยที่ผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ของนักท่องเที่ยวที่มาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง เพศ, อายุ, สถานภาพ, รายได้, อาชีพ, ภูมิฐานะ ซึ่งจะมีผลต่อ ทักษะ, พฤติกรรม, ความต้องการ, ความพึงพอใจ, ปัญหา, อุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ที่แตกต่างกันไปของแต่ละบุคคล และจากรอบแนวความคิดดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัย เพื่อทราบผลการวิจัยว่า นักท่องเที่ยวที่มาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ, มีทักษะ, พฤติกรรม, ความต้องการ, ความพึงพอใจ, ปัญหา, และอุปสรรคเสนอเป็นกรอบแนวความคิดดังนี้ กรอบแนวความคิดของการศึกษาวิจัย ศึกษาปัจจัยที่ผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ของนักท่องเที่ยวที่มาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพพระ
ธาตุนานาชาติ

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ เป็นตัวแปรที่ศึกษาในฐานะที่เป็นเหตุ ได้แก่
  - เพศ
  - อายุ
  - สถานภาพ
  - รายได้
  - อาชีพ
  - ภูมิลำเนา
2. ตัวแปรตาม เป็นตัวแปรที่ศึกษาในฐานะที่เป็นผลที่ทำให้เกิดเหตุ คือ
  - ทักษะคดี
  - พฤติกรรม
  - ความต้องการ
  - ความพึงพอใจ
  - ปัญหา
  - อุปสรรค

3.3 สมมติฐาน

สมมติฐานเป็นข้อเสนอตามเงื่อนไข หรือหลักการที่เราสมมุติขึ้นมาโดยอาจจะเป็นจริงหรือไม่เป็นจริงก็ได้ ทั้งนี้เพื่อพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นมีอะไรบ้าง

1. นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเรื่องการพัฒนา พระธาตุนาดูนที่แตกต่างกัน
2. การศึกษาของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันความคิดเห็นและความต้องการท่องเที่ยวแตกต่างกัน
3. เพศและอายุ ของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อพระธาตุนาดูนที่แตกต่างกัน
4. นักท่องเที่ยวมีปัญหาและอุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูนที่แตกต่างกันไป

3.4 การสร้างเครื่องมือวัด

เครื่องมือวัดโดยใช้แบบสอบถาม จะใช้วัดตัวแปรในเชิงปริมาณเพื่อต้องการทราบผลที่จะเกิดขึ้นว่า เป็นอย่างไรเช่น

- วัดทัศนคติ
- วัดพฤติกรรม
- วัดความพึงพอใจ
- วัดความต้องการ
- วัดปัญหา
- วัดอุปสรรค

ในการศึกษาปัจจัยที่ผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูนของนักท่องเที่ยวที่มาจากพระธาตุนาดูน ครั้งนี้ได้ทำการสร้างเครื่องมือวัด โดยวิธีการแจกแบบสอบถาม ซึ่งมีการออกแบบสอบถามผสมผสานคำถามที่หลากหลายวิธี เพื่อการวัดค่าตัวแปรให้ครบทุกตัว แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาจากพระธาตุนาดูน
- ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาดูน
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ลักษณะคำถามในแบบสอบถามมีดังนี้

ก. **Closed – End** เป็นแบบสอบถามที่มีคำตอบปลายปิด คือแบบสอบถามที่ต้องการให้เลือกคำตอบเพียงข้อเดียว

ข. **Open – End** เป็นแบบสอบถามที่มีคำตอบปลายเปิด คือตั้งคำถามแล้ววางไว้ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนคำตอบ เพื่อแสดงข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะ เป็นต้น

ค. **Check List** เป็นแบบสอบถามที่ถามความคิดเห็น ทัศนคติ หรือความพึงพอใจ จะเป็นคำตอบที่เป็นประโยคทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

3.5 ประชากรและกลุ่มที่สุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้

- ก. ประชากรที่ใช้วิจัยครั้งนี้ เป็นนักท่องเที่ยงที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูน
- ข. กลุ่มสุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยงที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูน จำนวน 200 คน

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้อัตราร้อยละเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

1. สูตรร้อยละ

$$\text{อัตราร้อยละ} = \frac{n \times 100}{N}$$

แทนค่า

n = จำนวนตัวอย่างที่ทำการศึกษา

N = จำนวนกลุ่มสุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2. ใช้โปรแกรม SPSS/PC+ (Statistical Packager The Social Science/Personal Computer Plus) เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 4 ขั้นตอนคือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวในพระธาตุนาดูน
3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาดูน
4. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ โดยคิดเป็นร้อยละ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	95	47.50
หญิง	105	52.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพระธาตุนาดูน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 ส่วนเพศชาย 95 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50

ตารางที่ 2 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุ โดยคิดเป็นร้อยละ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	55	27.50
20-30 ปี	58	29.00
30-40 ปี	40	20.00
40-50 ปี	22	11.00
มากกว่า 50 ปี	25	12.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพระธาตุนาดูนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 58 คนคิดเป็นร้อยละ 29.00 ลำดับที่ 2 คืออายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00 ลำดับที่ 3 คืออายุระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ลำดับที่ 4 คืออายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 และลำดับที่ 5 คืออายุระหว่าง 40-50 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00

ตารางที่ 3 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามสถานภาพ โดยคิดเป็นร้อยละ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	116	58.00
สมรส	82	41.00
หย่าร้าง	1	0.5
อื่น ๆ (หม้าย)	1	0.5
รวม	200	100

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูนส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดมีจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 58.00 ลำดับที่ 2 คือสมรสมีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 41.00 ลำดับที่ 3 คือหย่าร้างมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 ลำดับที่ 4 หม้ายจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามอาชีพ โดยคิดเป็นร้อยละ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	79	39.50
รับราชการ	53	26.50
บริษัท/เอกชน	12	6.00
เกษตรกร	19	9.50
ค้าขาย	22	11.00
อื่น ๆ	15	7.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูนส่วนใหญ่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 ลำดับที่ 2 คือ อาชีพรับราชการ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 ลำดับ 3 อาชีพค้าขายจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 ลำดับที่ 4 คืออาชีพเกษตรกรจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 ลำดับที่ 5 คืออาชีพกิจการส่วนตัว,พระภิกษุ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 ลำดับที่ 6 คือบริษัท/เอกชนจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามรายได้ โดยคิดเป็นร้อยละ

รายได้/เดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3,000 บาท	54	27.00
3,000 – 6,000 บาท	33	16.50
6,000 – 9,000 บาท	26	13.00
สูงกว่า 9,000 บาท	56	28.00
อื่น ๆ (ไม่มีรายได้)	31	15.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยงที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูนส่วนใหญ่มีรายได้สูงกว่า 9,000 บาท / เดือน จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 ลำดับที่ 2 คือรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 ลำดับที่ 3 คือรายได้ระหว่าง 3,000 – 6,000 บาท/เดือน จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 ลำดับที่ 4 คือ บุคคลที่ไม่มีรายได้ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 ลำดับที่ 5 คือรายได้ระหว่าง 6,000 – 9,000 บาท/เดือน จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามภูมิลำเนา โดยคิดเป็นร้อยละ

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
นักท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม	105	52.50
นักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดอื่น	95	47.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูนส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 ลำดับที่ 2 คือ นักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดอื่น ๆ จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 2 พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูน

ตารางที่ 7 แสดงการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูน โดยคิดเป็นร้อยละ

เดินทางมาโดย	จำนวน	ร้อยละ
เดิน	5	2.50
รถจักรยานยนต์	70	35.00
รถประจำทาง	5	2.50
รถยนต์	117	58.50
อื่น ๆ (จักรยาน)	3	1.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวพระธาตุนาดูนโดยรถยนต์ จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 58.50 ลำดับที่ 2 คือเดินทางมาโดยรถจักรยานยนต์ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 ลำดับที่ 3 คือเดินทางมาโดยรถประจำทาง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ลำดับที่ 4 โดยการเดิน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ลำดับที่ 5 เดินทางมาโดยรถจักรยาน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนครั้ง/เดือนของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูน โดยคิดเป็นร้อยละ

จำนวนครั้งที่มาเที่ยว พระธาตุนาดูน /เดือน	จำนวน	ร้อยละ
1 ครั้ง /เดือน	67	33.50
2 ครั้ง /เดือน	18	9.00
3 ครั้ง /เดือน	8	4.00
4 ครั้ง /เดือน	22	11.00
อื่น ๆ (มาครั้งแรก)	85	42.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูนมาครั้งแรก,มาปีละครั้งสองครั้ง มากที่สุดจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 ลำดับที่ 2 คือ 1 ครั้ง/เดือน จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 ลำดับที่ 3 คือ 4 ครั้ง/เดือน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 ลำดับที่ 4 คือ 2 ครั้ง/เดือน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 ลำดับที่ 5 คือ 3 ครั้ง/เดือน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว จำแนกตามช่วงที่นิยมมาเที่ยวพระธาตุนาดูน โดยคิดเป็นร้อยละ

ช่วงที่นักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยว พระธาตุนาดูน	จำนวน	ร้อยละ
เสาร์ – อาทิตย์	105	52.50
วันหยุดนักขัตฤกษ์	9	4.50
เทศกาล	31	15.50
วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	23	11.50
อื่น ๆ (แล้วแต่โอกาส)	32	16.00
รวม	200	100

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ช่วงที่นักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวมากที่สุด คือ ช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 ลำดับที่ 2 คือแล้วแต่เวลาและโอกาส จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 ลำดับที่ 3 คือเดินทางมาช่วงเทศกาล จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 ลำดับที่ 4 คือเดินทางมาช่วงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 และลำดับที่ 5 คือเดินทางมาในวันหยุดนักขัตฤกษ์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว จำแนกตามวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวพระธาตุนาดูน โดยคิดเป็นร้อยละ

วัตถุประสงค์ที่เดินทางมาเที่ยวพระธาตุนาดูน	จำนวน	ร้อยละ
พักผ่อนหย่อนใจ	79	39.50
ประกอบพิธีทางศาสนา	45	22.50
ศึกษา/วิจัย	25	12.50
ทัศนศึกษา	34	17.00
อื่น ๆ (ประชุมสัมมนา)	17	8.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าวัตถุประสงค์ที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวพระธาตุนาดูน ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 ลำดับที่ 2 เพื่อประกอบพิธีทางศาสนา จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 ลำดับที่ 3 เพื่อทัศนศึกษา จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 ลำดับที่ 4 เพื่อศึกษา/วิจัย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 และลำดับที่ 5 คือประชุมสัมมนา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50

ตารางที่ 11 แสดงนักท่องเที่ยว จำแนกตามความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวภายในพระธาตุนาดูน โดยคิดเป็นร้อยละ

สถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวประทับใจมากที่สุด	จำนวน	ร้อยละ
องค์พระธาตุ	97	48.50
พิพิธภัณฑ์เรือนอีสาน	41	20.50
อุทยานลานไม้	12	6.00
สถาบันวิจัยวลัยรุกเวช	15	7.50
หอพรรณไม้อีสาน	6	3.00
อื่น ๆ (ประทับใจทุกสถานที่)	29	14.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมีความประทับใจในสถานที่ท่องเที่ยวในพระธาตุนาดูนามากที่สุด คือ องค์พระธาตุนาดูน จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 ลำดับที่ 2 คือ พิพิธภัณฑ์เรือนอีสานจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50 ลำดับที่ 3 คือ ประทับใจทุกที่ที่กล่าวมา จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 ลำดับที่ 4 คือ สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 ลำดับที่ 5 คือ อุทยานลานไผ่ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 ลำดับที่ 6 คือ หอพรรณไม้อีสาน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว จำแนกตามสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาอย่างเร่งด่วนภายในพระธาตุนาดูน โดยคิดเป็นร้อยละ

สถานที่ท่องเที่ยวที่ต้องการพัฒนาอย่างเร่งด่วนภายในพระธาตุนาดูน	จำนวน	ร้อยละ
องค์พระธาตุ	59	29.50
พิพิธภัณฑ์เรือนอีสาน	28	14.00
อุทยานลานไผ่	38	19.00
สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช	20	10.00
หอพรรณไม้อีสาน	14	7.00
อื่น ๆ (ทั้งหมดที่กล่าวมา)	41	20.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่าสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาอย่างเร่งด่วนภายในพระธาตุนาดูนมากที่สุดคือ องค์พระธาตุ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 ลำดับที่ 2 คือ ต้องการพัฒนาทั้งหมดที่กล่าวมาจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50 ลำดับที่ 3 คือ อุทยานลานไผ่ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 ลำดับที่ 4 คือ พิพิธภัณฑ์เรือนอีสาน จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 ลำดับที่ 5 คือ สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และลำดับที่ 6 คือ หอพรรณไม้เรือนอีสาน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาดูน
ตารางที่ 13

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S . D	ระดับความคิดเห็น
1. ความเหมาะสมของระยะทาง	3.53	0.99	ปานกลาง
2. ความสะดวกในการเดินทาง	3.79	0.82	มาก
3. สภาพทั่วไปของพระธาตุนาดูน	3.90	0.76	มาก
4.บรรยากาศทั่วไปของพระธาตุนาดูน	4.16	0.77	มากที่สุด
5. การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ พระธาตุนาดูน	3.10	0.96	ปานกลาง
6. ความเหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ ของพระธาตุนาดูน	2.99	0.93	ปานกลาง
7. สิ่งอำนวยความสะดวก ห้องน้ำ ร้านอาหาร	2.83	0.97	ปานกลาง
8. ร้านสวัสดิการมีความเหมาะสม	2.81	2.19	ปานกลาง
9. ร้านขายของที่ระลึกมีสินค้าหลากหลาย	2.55	1.00	น้อย
10. พระธาตุนาดูนมีที่พักแรมเหมาะสม เพียงพอ	2.88	1.00	ปานกลาง
11. การรักษาความปลอดภัยใน พระธาตุนาดูน	3.11	0.87	ปานกลาง
12. การให้บริการของเจ้าหน้าที่ เหมาะสม	3.11	0.86	ปานกลาง
13. ป้ายบอกเส้นทางของแหล่ง ท่องเที่ยวในพระธาตุนาดูน	3.51	0.91	มาก
14. ความน่าสนใจของสถานที่ ท่องเที่ยวใกล้เคียง	3.55	0.83	มาก
15. ความประทับใจต่อสถานที่ ท่องเที่ยวในพระธาตุนาดูน	4.13	0.75	มาก

จากตารางที่ 13 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาดูนพบว่า ระดับความคิดเห็น มากที่สุดมีเพียงข้อเดียว คือ บรรยากาศทั่วไปของพระธาตุนาดูน ระดับความคิดเห็น มาก มี 5 ข้อ คือ ความสะดวกในการเดินทาง สภาพทั่วไปของพระธาตุนาดูน ป้ายบอกเส้นทางของแหล่งท่องเที่ยวในพระธาตุนาดูน ความน่าสนใจของสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง ความประทับใจต่อสถานที่ท่องเที่ยวในพระธาตุนาดูน ส่วนระดับความคิดเห็น ปานกลาง มีทั้งหมด 8 ข้อ คือ ความเหมาะสมของระยะทาง การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพระธาตุนาดูน ความเหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ของพระธาตุนาดูน สิ่งอำนวยความสะดวก ห้องน้ำ ร้านอาหาร มีเพียงพอร้านสวัสดิการมีความเหมาะสม พระธาตุนาดูนมีที่พักแรมเหมาะสมเพียงพอ การรักษาความปลอดภัยในพระธาตุนาดูน และการให้บริการของเจ้าหน้าที่เหมาะสม ระดับความคิดเห็น น้อย มี 1 ข้อ คือ ร้านขายของที่ระลึกมีสินค้าหลากหลาย ส่วนระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ไม่มี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาที่ท่านพบในการมาพระธาตุนาดูน

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวพระธาตุนาดูนนั้นพบปัญหาที่แตกต่างกัน ซึ่งจะเรียงลำดับของปัญหาที่พบจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1. สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ห้องน้ำ ร้านค้า ร้านอาหาร เช่น ร้านอาหารมีไม่เพียงพอ อาหารไม่หลากหลาย อาหารมีราคาแพงเกินความเป็นจริง ห้องน้ำมีไม่เพียงพอ อยู่ไกลจากตัวพระธาตุ และสกปรก
2. การเดินทางไม่สะดวก คือ ไม่มีรถเข้าไปในตัวพระธาตุนาดูน และไม่มีรถโดยสารประจำทางสายนาดูน - นาเชือก
3. ความสะอาดของบริเวณต่าง ๆ ของพระธาตุนาดูน เช่น บริเวณบ่อปลา บริเวณอุทยานลานไผ่ ซึ่งมีหญ้าขึ้นรกมาก และบริเวณรอบ ๆ องค์พระธาตุนาดูน
4. ไม่มีเจ้าหน้าที่ หรือมีบุคลากรคอยให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และเรื่องราวที่น่าสนใจของพระธาตุนาดูน
5. ร้านขายของที่ระลึก ไม่มีสินค้าที่หลากหลาย และน่าสนใจ
6. ไม่มีสถานที่จอดรถที่บ่งบอกอย่างชัดเจน
7. การรักษาความปลอดภัยยังไม่ดีพอ เช่น จะมีวัยรุ่นส่งเสียงดังรบกวนในบริเวณพระธาตุ และบางครั้งมีการทะเลาะวิวาทกัน โดยเฉพาะในวันงานนมัสการพระธาตุนาดูน
8. ไม่มีป้ายบอกประวัติเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์เรือนอีสานควรจะมีประวัติของบ้านแต่ละหลัง อุทยานลานไผ่ควรบอกว่าในอุทยานลานไผ่นั้นมีไผ่กี่ชนิด และอะไรบ้าง
9. ศาลาสำหรับนั่งพักผ่อนไม่เพียงพอ และสถานที่พักผ่อนนั้นไม่เป็นระเบียบ ไม่เป็นที่ เป็นทาง
10. ถนนที่เชื่อมระหว่างสถานที่ต่าง ๆ ในพระธาตุนาดูนไม่ค่อยสะดวก และแคบ
11. นักท่องเที่ยวมีความสนใจข้างในองค์พระธาตุแต่ไม่มีการเปิดข้างในองค์พระธาตุให้นักท่องเที่ยวเข้าไปชม
12. ไฟฟ้าตามถนนรอบ ๆ พระธาตุนาดูนมีไม่เพียงพอในเวลากลางคืน
13. เป็นที่มั่วสุมของวัยรุ่นในเวลากลางคืน

2. ท่านต้องการให้พระธาตุนาดูนพัฒนาในด้านใดบ้าง

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวพระธาตุนาดูนนั้นมีความคิดในการที่จะพัฒนาพระธาตุนาดูนในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ซึ่งจะเรียงลำดับดังนี้

1. ด้านการประชาสัมพันธ์
2. ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพระธาตุนาดูนของเจ้าหน้าที่ และน่าจะมีมัคคุเทศก์คอยให้ความรู้ในทุก ๆ จุดของพระธาตุนาดูน
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ห้องน้ำร้านค้าร้านอาหารให้มีความสะอาด และมีอาหารที่เพียงพอ
4. ร้านขายของที่ระลึกควรมีสินค้าที่หลากหลาย และน่าสนใจที่เป็นเอกลักษณ์ของพระธาตุนาดูน หรือชาวอำเภอนาดูน
5. ถนนที่เชื่อมระหว่างสถานที่ต่าง ๆ ควรพัฒนาให้มีความสะดวก และให้กว้างกว่านี้
6. ความสะอาดของสถานที่ต่าง ๆ ควรมีการจัดระบบรักษาความสะอาดที่ดี
7. สถานที่จอดรถควรบ่งบอกให้ชัดเจนเป็นที่เป็นทาง
8. ควรจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น ในประเพณีต่าง ๆ ควรมีการจัดกิจกรรม และจัดให้เหมือนจริง
9. พัฒนาอุทยานลานไผ่ เช่น ให้มีที่นั่งพักผ่อน มีร้านค้า ร้านอาหาร
10. ที่พักผ่อนควรมีที่พักแรมที่หลากหลาย
11. ด้านการรักษาความปลอดภัยควรมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำในแต่ละจุดของพระธาตุนาดูน
12. ควรมีสมาลา และสถานที่ปฏิบัติธรรม
13. ให้เจ้าหน้าที่ที่ประจำพระธาตุนาดูนมีชุดพร้อมที่เหมือนกัน เช่น ชุดไทย ชุดผ้าพื้นบ้านของชาวอำเภอนาดูน
14. ควรมีรถรางสำหรับนั่งชมรอบ ๆ พระธาตุนาดูนพร้อมทั้งมีเจ้าหน้าที่บรรยาย
15. อยากให้ในพิพิธภัณฑ์เรือนอีสานมีแต่ไม้อีสานล้วน ๆ ไม่ควรมีไม้ต่างประเทศ
16. คงความเป็นเอกลักษณ์ของพระธาตุนาดูนไว้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพระธาตุนาคูน ”

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในพระธาตุนาคูน
2. เพื่อทราบถึงทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาคูน
3. เพื่อทราบถึงความนิยมและความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ในพระธาตุนาคูน
4. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของพระธาตุนาคูน

2. วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้นมา 1 ชุด โดยใช้แนวการสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาจากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมานี้จะมีทั้งหมด

4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาคูน

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาคูน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมานี้เป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด (CLOSE END) แบบตรวจคำตอบ (CHECK LIST) และแบบปลายเปิด (OPEN END) ในการแจกแบบสอบถามใช้แบบสอบถามชุดเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาคูน จำนวนทั้งสิ้น 200 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (ACCIDENTAL SAMPLING) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผล หาค่าร้อยละ (PERCENTAGE) และการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงสถิติด้วย

โปรแกรม SPSS/PC+ (STATISTICAL PACKAGER THE SOCIAL SSCIEBNCE / PERSONAL COMPUTER PLUS) เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S . D)

3. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพระธาตุนาควน สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพระธาตุนาควนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 ส่วนเพศชายมีจำนวนน้อยกว่า คือ 95 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50
2. ช่วงอายุของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพระธาตุนาควนมากที่สุด คือ ช่วงอายุ 20-30 ปี มีจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 29 ส่วนช่วงอายุของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 40-50 ปี มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11
3. สถานภาพของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพระธาตุนาควนส่วนมีสถานภาพโสด มีจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 58 ส่วนสถานภาพของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ หย่าร้างและอื่น ๆ (หม้าย) มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5
4. อาชีพของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพระธาตุนาควนส่วนใหญ่มีอาชีพนักเรียน นักศึกษามีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 ส่วนอาชีพของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ บริษัท/เอกชน มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6
5. รายได้ของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพระธาตุนาควนส่วนใหญ่มีรายได้สูงกว่า 9,000 บาท มีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 28 ส่วนรายได้ของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 6,000-9,000 บาท มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13
6. ภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพระธาตุนาควนส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในจังหวัดมหาสารคาม มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดอื่น ๆ มีจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50

ตอนที่ 2 พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูน

7. นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพระธาตุนาดูนส่วนใหญ่เดินทางมาโดย รถยนต์ มีจำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 58.50 ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ อื่น ๆ (รถยนต์) มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

8. จำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพระธาตุนาดูนส่วนใหญ่ คือ อื่น ๆ (มาครั้งแรก / ปีละครั้ง) มีจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 จำนวนครั้งนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 3 ครั้งต่อเดือน มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4

9. ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเที่ยวในพระธาตุนาดูนส่วนใหญ่ คือ วันเสาร์-อาทิตย์ มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 ส่วนช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเที่ยวมีจำนวนน้อยที่สุด คือ วันหยุดนักขัตฤกษ์ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50

10. วัตถุประสงค์ที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในพระธาตุนาดูนส่วนใหญ่ คือ พักผ่อนหย่อนใจ มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ อื่น ๆ (ประชุม สัมมนา) มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50

11. สถานที่ที่นักท่องเที่ยวมีความประทับใจมากที่สุด คือ องค์พระธาตุนาดูน มีจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 ส่วนสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวที่มีความประทับใจจำนวนน้อยที่สุด คือ หอพรรณไม้อีสาน มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3

12. สถานที่นักท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาอย่างเร่งด่วนมากที่สุด คือ องค์พระธาตุ มีจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 ส่วนสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการให้นพัฒนาน้อยที่สุด คือ หอพรรณไม้อีสาน มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาดูน

1. ความพึงพอใจที่มีต่อความเหมาะสมของระยะทางของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.99

2. ความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ มาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82

3. ความพึงพอใจต่อสภาพทั่วไปของพระธาตุนาดูนของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ มาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76

4. ความพึงพอใจบรรยากาศทั่วไปของพระธาตุนาดูนของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ มากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.77

5. ความพึงพอใจต่อการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพระธาตุนาคูนของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ ปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.96
6. ความพึงพอใจต่อความเหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ของพระธาตุนาคูนอยู่ในระดับ ปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.93
7. ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก ห้องน้ำ ร้านอาหาร ของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ ปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.97
8. ความพึงพอใจต่อร้านสวัสดิการ มีความเหมาะสมเพียงใดของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ ปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.19
9. ความพึงพอใจต่อร้านขายของที่ระลึกมีสินค้าหลากหลายของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ น้อย คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.00
10. ความพึงพอใจต่อที่พักแรมที่มีความเหมาะสมเพียงพอของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ ปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.00
11. ความพึงพอใจต่อการรักษาความปลอดภัยในพระธาตุนาคูนของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ ปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.87
12. ความพึงพอใจต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ ปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86
13. ความพึงพอใจต่อป้ายบอกเส้นทางของแหล่งท่องเที่ยวภายในพระธาตุนาคูนของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ มาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.91
14. ความพึงพอใจต่อความน่าสนใจของสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ มาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83
15. ความประทับใจต่อสถานที่ท่องเที่ยวในพระธาตุนาคูนของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ มาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาที่ท่านพบในการมาพระธาตุนาคูน
นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวพระธาตุนาคูนนั้นพบปัญหาที่แตกต่างกัน ซึ่งจะเรียงลำดับของปัญหาที่พบจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้
  1. สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ห้องน้ำ ร้านค้า ร้านอาหาร เช่น ร้านอาหารมีไม่เพียง อาหารไม่หลากหลาย อาหารมีราคาแพงเกินความเป็นจริง ห้องน้ำมีไม่เพียงพอ อยู่ไกลจากตัวพระธาตุ และสกปรก

2. การเดินทางไม่สะดวก คือไม่มีรถเข้าไปในตัวพระธาตุนาดูน และไม่มีรถโดยสารประจำทางสายนาดูน - นาเชือก
3. ความสะอาดของบริเวณต่าง ๆ ของพระธาตุนาดูน เช่น บริเวณบ่อปลา บริเวณอุทยานลานไผ่ ซึ่งมีหญ้าขึ้นรกมาก และบริเวณรอบ ๆ องค์พระธาตุนาดูน
4. ไม่มีเจ้าหน้าที่ หรือมัคคุเทศก์คอยให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และเรื่องราวที่น่าสนใจของพระธาตุนาดูน
5. ร้านขายของที่ระลึกไม่มีสินค้าที่หลากหลาย และน่าสนใจ
6. ไม่มีสถานที่จอดรถที่บ่งบอกอย่างชัดเจน
7. การรักษาความปลอดภัยยังไม่ดีพอ เช่น จะมีวัยรุ่นส่งเสียงดังรบกวนในบริเวณพระธาตุ และบางครั้งมีการทะเลาะวิวาทกัน โดยเฉพาะในวันงานนมัสการพระธาตุนาดูน
8. ไม่มีป้ายบอกประวัติเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์เรือนอีสานควรจะมีประวัติของบ้านแต่ละหลัง อุทยานลานไผ่ควรบอกว่าในอุทยานลานไผ่นั้นมีไผ่กี่ชนิด และอะไรบ้าง
9. ศาลาสำหรับนั่งพักผ่อนไม่เพียงพอ และสถานที่พักผ่อนนั้นไม่เป็นระเบียบไม่เป็นที่เป็นทาง
10. ถนนที่เชื่อมระหว่างสถานที่ต่าง ๆ ในพระธาตุนาดูนไม่ค่อยสะดวก และแคบ
11. นักท่องเที่ยวมีความสนใจข้างในองค์พระธาตุแต่ไม่มีการเปิดข้างในองค์พระธาตุให้นักท่องเที่ยวเข้าไปชม
12. ไฟฟ้าตามถนนรอบ ๆ พระธาตุนาดูนมีไม่เพียงพอในเวลากลางคืน
13. เป็นที่มั่วสุมของวัยรุ่นในเวลากลางคืน

2. ท่านต้องการให้พระธาตุนาดูนพัฒนาในด้านใดบ้าง
นักท่องเที่ยวยังเดินทางมาเที่ยวพระธาตุนาดูนนั้นมีความคิดในการที่จะพัฒนาพระธาตุนาดูนในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ซึ่งจะเรียงลำดับดังนี้

1. ด้านการประชาสัมพันธ์
2. ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพระธาตุนาดูนของเจ้าหน้าที่ และน่าจะให้มีมัคคุเทศก์คอยให้ความรู้ในทุก ๆ จุดของพระธาตุนาดูน
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ห้องน้ำร้านค้าร้านอาหารให้มีความสะอาด และมีอาหารที่เพียงพอ
4. ร้านขายของที่ระลึกควรจะมีสินค้าที่หลากหลาย และน่าสนใจที่เป็นเอกลักษณ์ของพระธาตุนาดูน หรือชาวอำเภอนาดูน

5. ถนนที่เชื่อมระหว่างสถานที่ต่าง ๆ ควรพัฒนาให้มีความสะดวก และให้กว้างกว่านี้
  6. ความสะอาดของสถานที่ต่าง ๆ ควรมีการจัดระบบรักษาความสะอาดที่ดี
  7. สถานที่จอดรถควรบ่งบอกให้ชัดเจนเป็นที่เป็นที่
  8. ควรจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น ในประเพณีต่าง ๆ ควรมีการจัดกิจกรรม และจัดให้เหมือนจริง
  9. พัฒนาอุทยานลานไผ่ เช่น ให้มีที่นั่งพักผ่อน มีร้านค้า ร้านอาหาร
  10. ที่พักแรมควรมีที่พักแรมที่หลากหลาย
  11. ด้านการรักษาความปลอดภัยควรมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำในแต่ละจุดของพระธาตุนาดูน
  12. ควรมีสาลา และสถานที่ปฏิบัติธรรม
  13. ให้เจ้าหน้าที่ที่ประจำพระธาตุนาดูนมีชุดพร้อมที่เหมือนกัน เช่น ชุดไทย ชุดผ้าพัน
- บ้านของชาวอำเภอนาดูน
14. ควรมีรถรางสำหรับนั่งชมรอบ ๆ พระธาตุนาดูนพร้อมทั้งมีเจ้าหน้าที่บรรยาย
  15. อยากให้ในพิพิธภัณฑ์เรือนอีสานมีแต่ไม้อีสานล้วน ๆ ไม่ควรมีไม้ต่างประเทศ
  16. คงความเป็นเอกลักษณ์ของพระธาตุนาดูนไว้

ข้อเสนอแนะสำหรับนักท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูนมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. นักท่องเที่ยวควรปฏิบัติตามกฎที่ตั้งไว้ของสถานที่ท่องเที่ยว
2. นักท่องเที่ยวควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวก่อนการมาเที่ยว
3. นักท่องเที่ยวควรเคารพสถานที่ท่องเที่ยว
4. นักท่องเที่ยวต้องรับผิดชอบต่อขยะที่ตนก่อขึ้น โดยการทิ้งลงถังขยะที่สถานที่ท่องเที่ยวจัดตั้งไว้ให้
5. นักท่องเที่ยวควรมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของพระธาตุนาดูน
6. นักท่องเที่ยวไม่ควรทำลายสถานที่ท่องเที่ยว เช่น การขีดเขียนตามสถานที่ท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่

จากการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน

1. เจ้าหน้าที่ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ พร้อมทั้งให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง
2. เจ้าหน้าที่ควรมีความเป็นกันเองกับนักท่องเที่ยว
3. เจ้าหน้าที่ควรปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักท่องเที่ยว
4. เจ้าหน้าที่ควรดูแลความสะอาดให้กับนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ
5. เจ้าหน้าที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน
6. เจ้าหน้าที่ควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักท่องเที่ยว

4. อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวพระธาตุนาดูน ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่อาศัยในพื้นที่ของจังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่นิยมเดินทางมาเที่ยวในช่วงวันเสาร์-วันอาทิตย์ วัตถุประสงค์ที่เดินทางมาเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ

จากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน คือ การประชาสัมพันธ์และการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพระธาตุนาดูน และการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆที่มีในพระธาตุนาดูน นอกจากนี้ปัญหาที่ควรปรับปรุงแก้ไข คือ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่มีในสถานที่ท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน เช่น ร้านอาหาร ไม่เพียงพอ ร้านขายของที่ระลึกไม่มีสินค้าที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ ห้องน้ำไม่เพียงพอ

นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้มีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวพระธาตุนาดูนในด้าน การประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จัก ศรัทธา และเดินทางมาเที่ยวพระธาตุนาดูนเพิ่มมากขึ้น จัดให้มีมัคคุเทศก์ประจำสถานที่ท่องเที่ยวภายในพระธาตุนาดูนและนักท่องเที่ยวยังมีความต้องการเพิ่มในส่วน of สิ่งอำนวยความสะดวกในด้านห้องน้ำ ให้มีความสะอาดและเพียงพอกับนักท่องเที่ยว ในด้านร้านอาหาร ควรให้มีร้านอาหารที่หลากหลายและเพียงพอกับนักท่องเที่ยว และร้านขายของที่ระลึกควรมีสินค้าที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้

บรรณานุกรม

- โกมุทพันธ์ ผลสินธุ์ การจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว.โปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม. 2542
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. เชียงใหม่ :ลานนาการพิมพ์,2542
- นิคม จารุมณี. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การ
ศาสนา,2535
- ประนุช ทรัพย์สาร. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาโบราณคดี. คณะมนุษยศาสตร์
สถาบันราชภัฏมหาสารคาม. 2544
- พรพิมล เฉลิมมีประเสริฐ. และคณะ โครงการวิจัยเรื่องการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวใน
จังหวัดมหาสารคาม. 2545
- รัศมี คำมูล. การศึกษาทัศนคติของนักศึกษาสถาบันราชภัฏมหาสารคามต่อการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในจังหวัดมหาสารคาม. 2544
- วนิดา สถิตานนต์. และคณะ 36 ปี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดอกเบญจ
- วิลาวัลย์ เวียนนา. ทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อการท่องเที่ยวและธุรกิจท่องเที่ยว. 2541
- วีรพงษ์ สิงห์บัญชา. และคณะ พระธาตุนาดูนพุทธมณฑลอิสาน. นาดูนการพิมพ์
มหาสารคาม, 2544
- วรรณพร วนิชชานุกร. นิเวศท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. สถาบันราชภัฏสวนดุสิต 2528
- สุมาลี เชื้อนหมั่นและเอื้องฟ้า ศรีอาราม. การหาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนาปีพุม
จังหวัดมหาสารคาม. 2544
- สายชล สารผลและเสกสรรค์ ภูแล่นดี. ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนาดูนจังหวัด
มหาสารคาม. 2544

ภาคผนวก ก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของพระธาตุนาดูน
คำชี้แจงทั่วไป

1. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2. พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูน

ตอนที่ 3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาดูน

ตอนที่ 4. ข้อเสนอแนะ

2. ข้อมูลที่ได้รับนี้ ทางผู้สอบถามจะเก็บไว้เป็นความลับ ซึ่งจะไม่ทำให้เกิดผลเสียแก่ตัว
ท่านแต่อย่างใด

3. ขอความกรุณาให้ตอบคำถามตามความเป็นจริง และกรุณาตอบให้ครบทั้ง 4 ตอน
คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านล่วงหน้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถาม

วิจัยเรื่อง ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดและกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ เพราะความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการวิจัยเป็นอย่างมาก

1. เพศ

( )1. ชาย

( )2. หญิง

2. อายุ

( )1. ต่ำกว่า 20 ปี

( )2. 20-30 ปี

( )3. 30-40 ปี

( )4. 40-50 ปี

( )5. มากกว่า 50 ปี

3. สถานภาพ

( )1. โสด

( )2. สมรส

( )3. หย่าร้าง

( )4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. อาชีพ

( )1. นักเรียน/นักศึกษา

( )2. รับราชการ

( )3. บริษัท/เอกชน

( )4. เกษตรกร

( )5. ค้าขาย

( )6. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. รายได้/เดือน

( )1. ต่ำกว่า 3,000 บาท

( )2. 3,000-6,000 บาท

( )3. 6,000-9000 บาท

( )4. สูงกว่า 9,000 บาท

( )5. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. ภูมิลำเนา (โปรดระบุ)

หมู่บ้าน.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

ตอนที่ 2 พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูน

7. ท่านเดินทางมาโดย

1. เดิน 2. รถจักรยานยนต์
 3. รถประจำทาง 4. รถยนต์
 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

8. จำนวนครั้งที่ท่านมาท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน

1. มากครั้งแรก 2. 1 ครั้ง / เดือน
 3. 2 ครั้ง / เดือน 4. 3 ครั้ง / เดือน
 5. 4 ครั้ง / เดือน 6. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

9. ช่วงเวลาที่ท่านนิยมเดินทางมาเที่ยวพระธาตุนาดูน

1. เสาร์ - อาทิตย์ 2. วันหยุดคนชดถุกษ์
 3. เทศกาล 4. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

10. วัตถุประสงค์ที่ท่านเดินทางมาเที่ยวที่พระธาตุนาดูน

1. พักผ่อนหย่อนใจ 2. ประกอบพิธีทางศาสนา
 3. ศึกษา / วิจัย 4. ทักษศึกษา
 5. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

11. สถานที่ท่องเที่ยวที่ท่านประทับใจมากที่สุดในพระธาตุนาดูน

1. องค์พระธาตุ 2. พิพิธภัณฑ์เรือนอีสาน
 3. อุทยานลานไผ่ 4. สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช
 5. หอพรรณไม้อีสาน 6. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

12. สถานที่ท่องเที่ยวที่ท่านต้องการพัฒนาอย่างเร่งด่วนภายในพระธาตุนาดูน

1. องค์พระธาตุ 2. พิพิธภัณฑ์เรือนอีสาน
 3. อุทยานลานไผ่ 4. สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช
 5. หอพรรณไม้อีสาน 6. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาดูน

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความเหมาะสมของระยะทาง					
2. ความสะดวกในการเดินทาง					
3. สภาพทั่วไปของพระธาตุนาดูน					
4. บรรยากาศทั่วไปของพระธาตุนาดูน					
5. การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพระธาตุนาดูน					
6. ความเหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ของพระธาตุนาดูน					
7. สิ่งอำนวยความสะดวก ห้องน้ำ ร้านอาหาร มีเพียงพอ					
8. ร้านสวัสดิการมีความเหมาะสมเพียงใด					
9. ร้านขายของที่ระลึกมีสินค้าหลากหลาย					
10. พระธาตุนาดูนมีที่พักแรมที่เหมาะสมเพียงพอ					
11. การรักษาความปลอดภัยในพระธาตุนาดูน					
12. การให้บริการของเจ้าหน้าที่เหมาะสม					
13. ป้ายบอกเส้นทางของแหล่งท่องเที่ยวภายในพระธาตุนาดูน					
14. ความน่าสนใจของสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง					
15. ความประทับใจต่อสถานที่ท่องเที่ยวในพระธาตุนาดูน					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาที่ท่านพบในการมาเที่ยวพระธาตุนาคูน

.....
.....
.....

2. ท่านต้องการให้พระธาตุนาคูนพัฒนาในด้านใดบ้าง

.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณากรอกแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ข

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

หัวข้อคำชี้แจง
ประกอบการของบประมาณโครงการวิจัย
ปีงบประมาณ 2546

1. ชื่อโครงการ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน
2. ประเภทของงานวิจัย ศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น
3. สาขาวิจัยที่ทำการวิจัย เอกอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ
4. คณะผู้ดำเนินงานวิจัย
  1. นางสาวจันทนา โพลัน
  2. นางสาวนิตยา ดอนลาดดี
  3. นางสาววรรณิภา สุจิตตกุล
5. สถานที่ทำการวิจัยและเก็บข้อมูล พระธาตุนาดูน อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม
6. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จากภูมิศาสตร์ จังหวัดมหาสารคามจัดอยู่ในกลุ่มอีสานเหนือ ซึ่งกลุ่มนี้ได้แก่บริเวณที่สูงและภูเขาทางใต้และภาคตะวันตกไปจรดแม่น้ำโขงตอนเหนือและทางตะวันออก โดยมีเทือกเขาภูพานขวางกั้นแบ่งบริเวณนี้ออกเป็นที่ราบตอนบนซึ่งเรียกว่า “แอ่งสกล” ได้แก่บริเวณจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม หนองคาย อุดรธานี สกลนคร มหาสารคาม ร้อยเอ็ด เลย มุกดาหาร ยโสธร อุบลราชธานี หนองบัวลำภูและอำนาจเจริญ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยอีสานหรือภาษาลาว เพราะชุมชนนี้สืบทอดวัฒนธรรมจากกลุ่มแม่น้ำโขง โดยบรรพบุรุษอพยพมาจากดินแดนล้านช้างซึ่งอยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงมาตั้งภูมิลำเนาในภาคอีสานเรียกกันทั่วไปว่า กลุ่มไทยลาว และยังมีกลุ่มชนน้อย ได้แก่ ผู้ไทย แสก ย้อ ไล่ โย้ย อาศัยอยู่โดยทั่วไป

มหาสารคามเป็นจังหวัดในเขตภาคอีสานตอนกลางมีประวัติความเก่าแก่ มีร่องรอยของชุมชนโบราณอยู่หลายแห่ง เช่น ชุมชนบ้านเชียงเหียน ชุมชนบ้านหม้อ ชุมชนบ้านเขวา ชุมชนดงน้ำคูน ฯลฯ มีหัตถกรรมพื้นบ้านที่ประดิษฐ์งดงามทั้งเครื่องจักสาน ผ้าฝ้าย และผ้าไหม ที่มีลวดลายและสีสันเฉพาะตัว นอกจากนี้มหาสารคามยังเป็นเมืองที่มีลักษณะเด่นในเรื่องการศึกษา เพราะเป็นที่ตั้งของสถานศึกษามากที่สุดในอีสานมีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาถึง 8 แห่ง ในเมืองจึงหนาแน่นไป

ด้วยนักเรียน นักศึกษา และได้ขนานนามมหาสารคามว่า “พุทธมณฑลอีสาน ถิ่นฐานอารยธรรม ผ้าไหมล้ำเลอค่า ตักสิลานคร” มหาสารคามมีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งสถานที่ท่องเที่ยวของโบราณสถาน โบราณคดี สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวจังหวัดมหาสารคาม เช่น บุญเบิกฟ้า ออนซอนกลองยาวชาววาปี นมัสการพระธาตุนาดูน ซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นงานประจำปีของชาวจังหวัดมหาสารคาม สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามส่วนใหญ่จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางโบราณสถาน โบราณคดี เช่น พระธาตุนาดูน กู่สันตรัตน์ กู่น้อย ที่อำเภอนาดูน กู่บ้านแดง อำเภอกวาปีปทุม กู่บ้านเขวา อำเภอเมือง กู่บัวมาศ อำเภอบรบือ วัดมหาชัย อำเภอเมือง สถานที่เหล่านี้ล้วนนี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน

พระธาตุนาดูนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางโบราณสถานของจังหวัดมหาสารคามที่เป็นที่รู้จักและเลื่องลือ ศรัทธาชาวจังหวัดมหาสารคามและประชาชนในภาคอีสานจนได้รับการเรียกขานว่า พุทธมณฑลอีสาน พระธาตุนาดูนได้ค้นพบเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2522 ได้ขุดค้นพบสถาปัตยกรรมสารีริกธาตุ สถาปัตยกรรมทำด้วยทองสำริดแยกเป็น 2 ส่วนคือ 1. ส่วนหน้าสถาปหรือองค์ระฆัง 2. ส่วนยอดทำด้วยทองสำริดกลมตัน หลังจากที่ขุดพบพระบรมสารีริกธาตุแล้ว รัฐบาลและชาวจังหวัดมหาสารคามจึงได้ร่วมกันก่อสร้างพระธาตุนาดูนขึ้น ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีเป็นประธานวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2528 ณ บริเวณที่สาธารณชนโคกดงเค็ง เนื้อที่ 902 ไร่ โดยมีลักษณะประยุกต์จากสถาปัตยกรรมที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ กับศิลปทวารวดีสร้างเสร็จเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2530 รูปลักษณะพระธาตุนาดูนจำลองแบบสถาปัตยกรรมทำด้วยทองสำริดที่พระบรมสารีริกธาตุ มีความสูงจากฐานถึงยอด 50.50 เมตร ขนาดมาตรฐาน 35.70 เมตร กรมศิลปากรเป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง ภายในบริเวณพระธาตุนาดูน ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ คือ พิพิธภัณฑ์เรือนอีสาน อุทยานลานไผ่ สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช และสิ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวให้ความสนใจ คือ งานนมัสการพระธาตุนาดูน ซึ่งจัดขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี โดยประชาชนร่วมกันจัดพิธีนมัสการพระธาตุนาดูน 7 วัน 7 คืน ในวันเปิดงานจะมีขบวนแห่ที่แสดงถึงประวัติเรื่องราวความเป็นมาของพระธาตุนาดูนภายในบริเวณงานได้มีการจัดนิทรรศการแสดงสินค้าพื้นบ้าน การออกร้านของ หน่วยงานต่าง ๆ มีมิโหรสพสมโภชตลอดงาน

พระธาตุนาดูนจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีศักยภาพมากพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวได้แต่ทั้งนี้จะต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ การประชาสัมพันธ์ที่ดี เสริมสร้างศักยภาพด้านที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ร้านสวัสดิการ ห้องน้ำ ป้ายสัญลักษณ์ที่แสดงตำแหน่งของสถานที่ท่องเที่ยวภายในบริเวณพระธาตุนาดูน คณะผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาถึงปัจจัยที่ผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของพระธาตุนาดูนเพื่อจะได้นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของพระธาตุนาดูนให้เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวและคงอยู่คู่มหาสารคามในนามของ “พุทธมณฑลอีสาน” ต่อไป

7. สมมุติฐาน

1. นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเรื่องการพัฒนา พระธาตุนาดูนที่แตกต่างกัน
2. เพศ และการศึกษาของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นและความต้องการด้านการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

8. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในพระธาตุนาดูน
2. เพื่อทราบถึงทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาดูน
3. เพื่อทราบถึงความนิยมและความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวในพระธาตุนาดูน
4. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของพระธาตุนาดูน

9. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการพระธาตุนาดูน
2. ได้ทราบถึงทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาดูน
3. ได้ทราบถึงความนิยมและความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวภายในพระธาตุนาดูน
4. ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของพระธาตุนาดูน เพื่อนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขศักยภาพทางการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน พร้อมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และประสานงานกับหน่วยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ศักยภาพการท่องเที่ยวของพระธาตุนาดูนดีขึ้น

10. ระเบียบวิธีวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

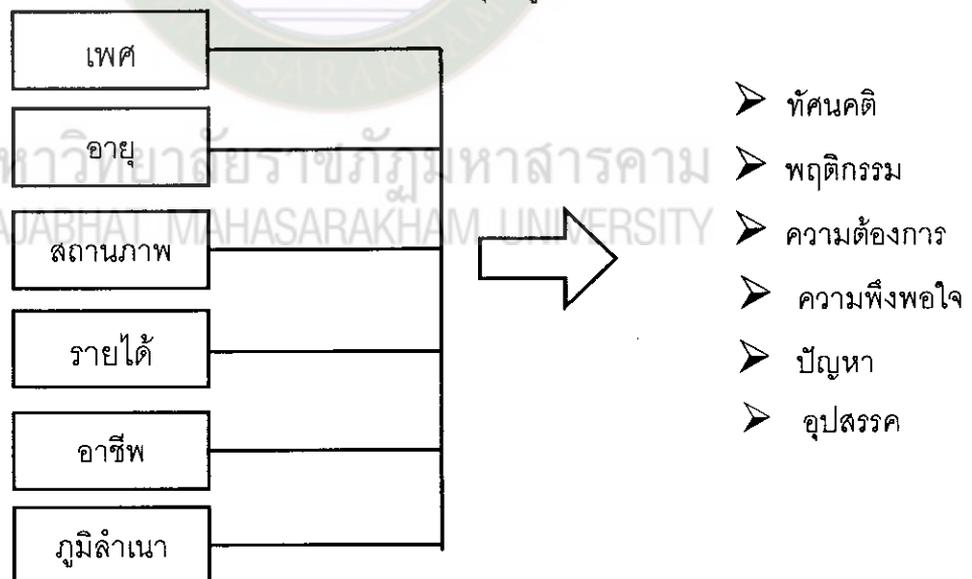
ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาปัจจัยที่ผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน ของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง เพศ, อายุ, สถานภาพ, รายได้, อาชีพ, ภูมิลำเนา ซึ่งจะมีผลต่อทัศนคติ, พฤติกรรม, ความต้องการ, ความพึงพอใจ, ปัญหา, อุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูนที่แตกต่างกันไปของแต่ละบุคคล และจากกรอบแนวความคิดดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัย เพื่อทราบผลการวิจัยว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูน, มีทัศนคติ, พฤติกรรม, ความต้องการ, ความพึงพอใจ, ปัญหา, และอุปสรรคเสนอเป็นกรอบแนวความคิดดังนี้

กรอบแนวความคิดของการศึกษาวิจัย ศึกษาปัจจัยที่ผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน ของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูน

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพพระธาตุนาดูน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ เป็นตัวแปรที่ศึกษาในฐานะที่เป็นเหตุ ได้แก่
  - เพศ
  - อายุ
  - สถานภาพ
  - รายได้
  - อาชีพ
  - ภูมิลำเนา
2. ตัวแปรตาม เป็นตัวแปรที่ศึกษาในฐานะที่เป็นผลที่ทำให้เกิดเหตุ คือ
  - ทศนคติ
  - พฤติกรรม
  - ความต้องการ
  - ความพึงพอใจ
  - ปัญหา
  - อุปสรรค

การสร้างเครื่องมือวัด

เครื่องมือวัดโดยใช้แบบสอบถาม จะใช้วัดตัวแปรในเชิงปริมาณเพื่อต้องการทราบผลที่จะเกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไรเช่น

- วัดทัศนคติ
- วัดพฤติกรรม
- วัดความพึงพอใจ
- วัดความต้องการ
- วัดปัญหา
- วัดอุปสรรค

ในการศึกษาปัจจัยที่ผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูนของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูน ครั้งนี้ได้ทำการสร้างเครื่องมือวัด โดยวิธีการแจกแบบสอบถาม

ซึ่งมีการออกแบบสอบถามผสมผสานคำถามที่หลากหลายวิธี เพื่อการวัดค่าตัวแปรให้ครบทุกตัว แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูน

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพระธาตุนาดูน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ลักษณะคำถามในแบบสอบถามดังนี้

ก. **Closed – End** เป็นแบบสอบถามที่มีคำตอบปลายปิด คือแบบสอบถามที่ต้องการให้เลือกคำตอบเพียงข้อเดียว

ข. **Open – End** เป็นแบบสอบถามที่มีคำตอบปลายเปิด คือตั้งคำถามแล้ววางไว้ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนคำตอบ เพื่อแสดงข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะ เป็นต้น

ค. **Check List** เป็นแบบสอบถามที่ถามความคิดเห็น ทศนคติ หรือความพึงพอใจ จะเป็นคำตอบที่เป็นประโยคทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

ประชากรและกลุ่มที่สุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้

. ประชากรที่ใช้วิจัยครั้งนี้ เป็นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูน

. กลุ่มสุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูนจำนวน 200 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้อัตราร้อยละเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

1. สูตรร้อยละ

$$\text{อัตราร้อยละ} = \frac{n}{N} \times 100$$

N

แทนค่า

n = จำนวนตัวอย่างที่ทำการศึกษา

N = จำนวนกลุ่มสุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2. ใช้โปรแกรม SPSS/PC+ (Statistical Packager The Social Science/Personal Computer Plus) เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

11. หน่วยงานที่จะนำการวิจัยไปใช้

1. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม
2. จังหวัดมหาสารคาม
3. องค์การบริหารส่วนตำบลนาโดน

12. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพิมล เฉลิมมีประเสริฐและคณะ (2545 :บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมและรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพด้านการทอผ้าไหมและการปักผ้าออกสู่ตลาดได้และเพื่อให้สามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนอื่นๆได้จากกลุ่มเป้าหมายบ้านกำพี้หมู่ที่ 1 ต. กำพี้ อ. บรบือ จ. มหาสารคาม ด้วยวิธีการมีส่วนร่วม (PAR : Partticipatory Action Research) ตามกระบวนการศึกษาบริบทชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ การเยี่ยมเยือนเพื่อการสังเกตการณ์ การเสวนากลุ่มย่อยและการจัดเวทีการเรียนรู้ร่วมกัน พบว่าบ้านกำพี้มีโครงการส่งเสริมศิลปาชีพที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณในสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2543 มีสมาชิกกลุ่มทอผ้า 223 รายและกลุ่มปักผ้า 54 ราย

การทอผ้าไหมและการปักผ้า เป็นสิ่งนำพาให้ผู้คนต่างถิ่นเข้ามาเยี่ยมชม มีความเป็นเอกลักษณ์ในการมัดหมี่ลายเล็ก ๆ ละเอียด ประณีต ส่วนผ้าไหมที่เป็นสีพื้นมักจะทอออกมาเป็นสีเข้ม ต่อมาได้พัฒนาเป็นสีที่สดใสเพื่อเอาใจผู้ซื้อที่เคยแนะนำไว้ รายได้จากการขายผ้าไหม 400-500 บาท ต่อ 1 เมตร หรือถ้าผ้าเป็นถุง 1 ผืน มีราคา 800-1,200 บาท ผ้าไหมส่วนใหญ่จะถูกคัดสรรไปที่ศูนย์ศิลปาชีพส่วนกลางที่กรุงเทพฯ

ข้อเสนอแนะผู้เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น องค์กรของรัฐในจังหวัด ควรเข้าไปให้การสนับสนุน ส่งเสริม จัดกิจกรรมเสริม จัดงบประมาณในการปรับปรุงบริเวณศูนย์ฯให้ร่มรื่นส่วนผู้วิจัยจะจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์เบื้องต้นคือ จัดทำแผ่นพับเพื่อแนะนำบ้านกำพี้ หลังเสร็จสิ้นโครงการ และโครงการจัดอบรมประชาสัมพันธ์ชุมชน มัคคุเทศก์ประจำหมู่บ้านต่อไป

นิคม เวียนวัฒนา (2539 : 2) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างบทเรียนภาษาอังกฤษเพื่อจรรโลงวัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดมหาสารคาม พบว่าการสร้างบทเรียนภาษาอังกฤษ สามารถให้ชาวบ้านใช้ภาษาอังกฤษสนทนาเพื่อได้ตอบเพื่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในระดับพื้นฐานได้ และยังปลูกจิตสำนึกให้ชาวบ้านให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน พร้อมทั้งเข้าใจถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและช่วยกันจรรโลงวัฒนธรรมอันดีงามและศักยภาพในการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วย

สายชล สารผล และเศกสรรค์ ภูแล่นดี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มเป้าหมาย 5 ตำบล คือ ตำบลนาดูน ตำบลดงดอน ตำบลกู่สันตรัตน์ ตำบลดงบึง และตำบลพระธาตุ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเท่าที่ควร เนื่องจากมีหลายคนทั้งชายไม่เลือกที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวสกปรกไม่น่ามอง แต่ในด้านการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลนั้นอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ประชาชนมีอัธยาศัยดีและมีมิตรต่อผู้มาเยือน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่ประชาชนรู้จักเป็นอย่างดีคือ พระธาตุนาดูน ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ประชาชนไม่รู้จักเลยก็คือ ศาลานางขาว เพราะแม้แต่ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงยังไม่รู้จัก นอกจากนี้ยังพบว่าสิ่งที่ประชาชนต้องการมากที่สุดคือต้องการให้ทางอำเภอดูแลบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวให้สวยงามมากยิ่งขึ้นเพราะแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนาดูนยังมีปัญหาและอุปสรรคต่อการท่องเที่ยว หากได้รับการพัฒนายังจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามต่อไป

สุมาลี เชื้อนหมั่น และเอื้องฟ้า ศรีมหาสารคาม (2544 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม" การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจหา ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม และเพื่อเป็นการหาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอวาปีปทุม

ผลการวิจัย พบว่า ชาวบ้านในอำเภอวาปีปทุมได้ให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากเพราะเห็นว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดการพักผ่อน การศึกษาหาความรู้ ในการศึกษาหาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอวาปีปทุมทำให้รู้จักว่าแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักกันดีในชุมชนก็คือ ภูบ้านแดง , ภูบ้านสนาม , แหล่งผลิตกลองยาวบ้านตลาด และเทศกาลงานออนซอนกลองยาวชาววาปีของ

ดีที่บ้าน ชาวบ้านต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลและรักษาตลอดจนการปรับปรุง พัฒนาการประชาสัมพันธ์ และการสนับสนุนให้ดียิ่งขึ้นเพื่อที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของ อำเภอวาปีปทุมต่อไปในอนาคต และมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการ เปลี่ยนแปลงมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ เห็นว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างมากสำหรับชีวิตมนุษย์ อีกทั้งยังเป็นธุรกิจที่ทำรายได้ให้กับชุมชน ทุกฝ่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรให้ การสนับสนุน และให้ความร่วมมือในการพัฒนา การปรับปรุง การประชาสัมพันธ์ และการอนุรักษ์ แหล่งท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเพื่อแหล่งท่องเที่ยวจะได้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น เพื่อ สนองตอบต่อความต้องการของชุมชน

วิลาวัลย์ เวียนนา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะคติของผู้บริโภคที่มีต่อการ ท่องเที่ยวและธุรกิจท่องเที่ยว พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังคงมีความต้องการพักผ่อนและการท่องเที่ยว ใช้อย่างมาก และผู้บริโภคส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เป็นบวกเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของประเทศ มีแนว คิดในการที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยว แต่ยังคงมีความหวาดหวั่นต่อปัญหาด้านที่เกิดขึ้นจากธุรกิจท่อง เที่ยวอยู่บ้าง เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาโรคติดต่อ และปัญหาด้านอื่นๆ ทำให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นตามมา จึงมีความต้องการที่ให้รัฐบาลดูแลปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้มาก ยิ่งกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลง มีข้อเสนอแนะดังนี้ เมื่อ ธุรกิจท่องเที่ยวมีการพัฒนามากยิ่งขึ้น การแก้ปัญหาสำคัญๆ ทำให้ผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยวได้เกิด ความรู้สึกปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ควรจะมีการกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศให้เกิดการขยายตัว การพัฒนาเศรษฐกิจ ก็เป็นอีกทางหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชาชนเพื่อนำไปสู่การ พัฒนาด้านการท่องเที่ยวด้วย และควรฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศให้สวยงามและคง เดิมอยู่เสมอไม่ควรให้มีการเปลี่ยนแปลงที่มากเกินไป เพื่อเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับ การท่องเที่ยวและธุรกิจด้านการท่องเที่ยว

13. เอกสารอ้างอิง

โกมุทพันธ์ ผลสินธุ์. การจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว. โปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม. 2542

ชูสิทธิ์ ชูชาติ. อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. เชียงใหม่ :สถานนาการพิมพ์,2542

นิคม จารุมณี. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา,2535

ประนุช ทรัพย์สาร. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาโบราณคดี. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม. 2544

พรพิมล เกลิมมีประเสริฐ. และคณะ โครงการวิจัยเรื่องการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม. 2545

รัศมี คำมูล. การศึกษาทัศนคติของนักศึกษาสถาบันราชภัฏมหาสารคามต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในจังหวัดมหาสารคาม. 2544

วนิดา สถิตานันต์. และคณะ 36 ปี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดอกเบญ

วิลาวัลย์ เวียนนา. ทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อการท่องเที่ยวและธุรกิจท่องเที่ยว. 2541
วีรพงษ์ สิงห์บัญชา. และคณะ พระธาตุนาดูนพุทธมณฑลอิสาน. นาดูนการพิมพ์มหาสารคาม, 2544

วรรณพร วณิชชานุกร. นิเวศท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. สถาบันราชภัฏสวนดุสิต 2528

สุมาลี เขื่อนหมั่นและเอื้องฟ้า ศรีอาราม. การหาคักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอวาปีปทุมจังหวัดมหาสารคาม. 2544

สายชล สารผลและเสกสรรค์ ภูแล่นดี. ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนาดูนจังหวัดมหาสารคาม. 2544

14. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของประชากรที่ทำการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพระธาตุนาดูน โดยการสุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว จำนวน 200 คน
2. กำหนดระยะเวลาในการวิจัย 4 เดือน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2546 ถึง เดือนกันยายน 2546

15. ระยะเวลาในการวิจัย

กำหนดระยะเวลาในการวิจัย 4 เดือน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน - เดือนกันยายน 2546

16. แผนการดำเนินงานตลอดโครงการ

การดำเนินงาน	เดือน	มิถุนายน				กรกฎาคม				สิงหาคม				กันยายน			
	สัปดาห์	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
1. ประชุมคณะผู้ดำเนินงานวิจัย		←→															
2. เสนอหัวข้อวิจัย		←→															
3. สืบเสาะสถานที่ทำการวิจัย			←→														
4. เสนอแบบ โครงการวิจัย				←→		←→											
5. รวบรวมข้อมูล					←→	←→	←→	←→									
6. ดำเนินงาน									←→	←→							
7. สรุปงานวิจัย													←→	←→			

17. อุปกรณ์ในการวิจัย

อุปกรณ์ที่จำเป็นในการวิจัย

- หนังสือโบราณสถาน
- หนังสือประวัติพระธาตุนาดูนพุทธมณฑลอิสาน
- หนังสือการท่องเที่ยว

ข. อุปกรณ์การวิจัยที่มีอยู่แล้ว

- ปากกา
- กระดาษ
- กล้องถ่ายรูป

18. งบประมาณที่ใช้ตลอดโครงการ

ค่าน้ำมันรถ	1,000 บาท
ค่าแผ่นดิส	150 บาท
ค่ากระดาษ	100 บาท
ถ่ายเอกสาร	50 บาท
พิมพ์งาน	800 บาท
เข้าเล่ม	100 บาท
ค่านั่งสือ/เอกสาร	200 บาท
อื่น ๆ	500 บาท
รวม	3,000 บาท

(ลายเซ็น) จันทนา ไพลีน .....ผู้ขอรับทุน
(น.ศ. จันทนา ไพลีน)
(ลายเซ็น) นิงนา ดอนสาดี .....ผู้ร่วมรับทุน
(น.ศ. นิงนา ดอนสาดี)
(ลายเซ็น) น.ศ. อรรณพ พงษ์พิบูลย์ .....ผู้ร่วมรับทุน

มหาวิทยาลัยราชภัฏบรจรัม (น.ศ. อรรณพ พงษ์พิบูลย์)

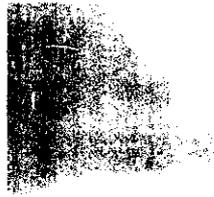
นักศึกษาวิชาเอก อุตสาหกรรมช่างเครื่อง ระดับ ปริญญาตรี ปีที่ 4

ความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย
เห็นควรให้รับทุนตามเกณฑ์
ลงชื่อ ปิยะพงษ์
(น.ศ. ปิยะพงษ์ (๑๖๓๖))
อาจารย์ภาควิชา อุตสาหกรรมช่างเครื่อง

ภาคผนวก ค

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1. พระธาตุนาควน ซึ่งได้ขนานนามว่า “พุทธมณฑลอิสาน” เป็นศูนย์รวมจิตใจและความศรัทธา เป็นหนึ่งแห่งความภาคภูมิใจของชาวมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

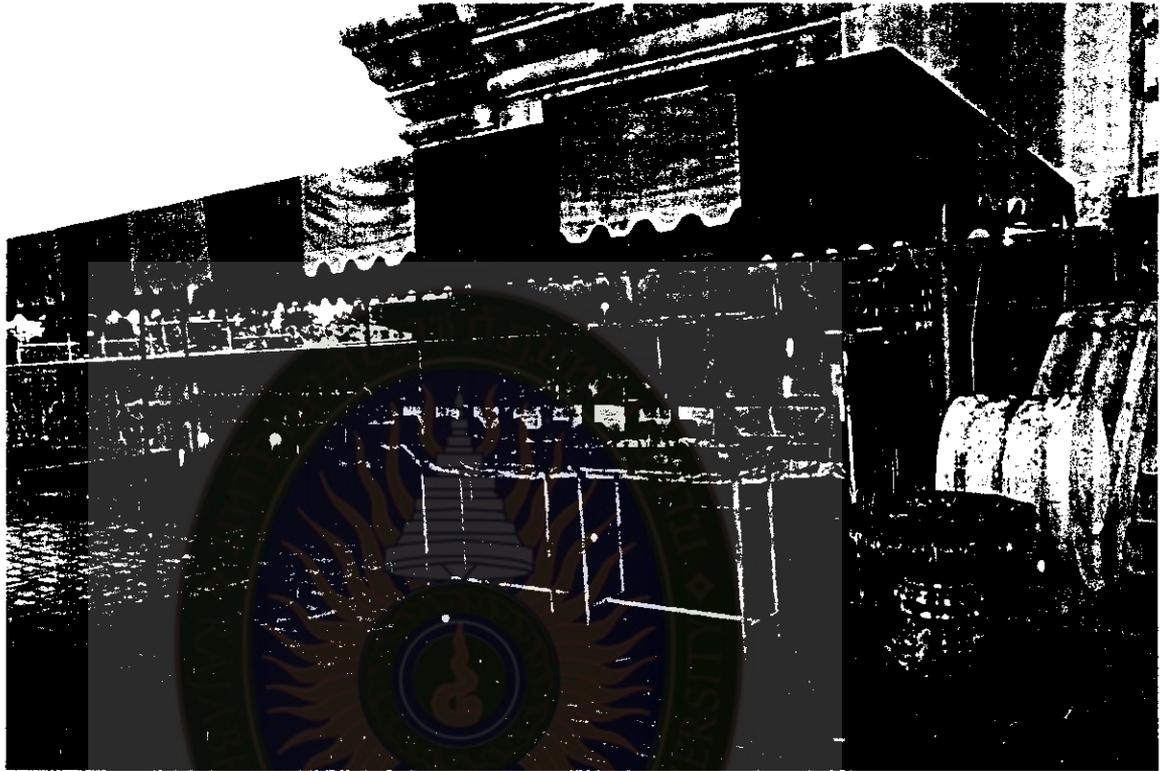
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2. องค์พระธาตุ ซึ่งบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า เป็นศิลปะสมัยทวารวดี มีความสูงจากฐานถึงยอด 50.50 เมตร ขนาดฐาน 35.70 เมตร กั้นพบเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2522

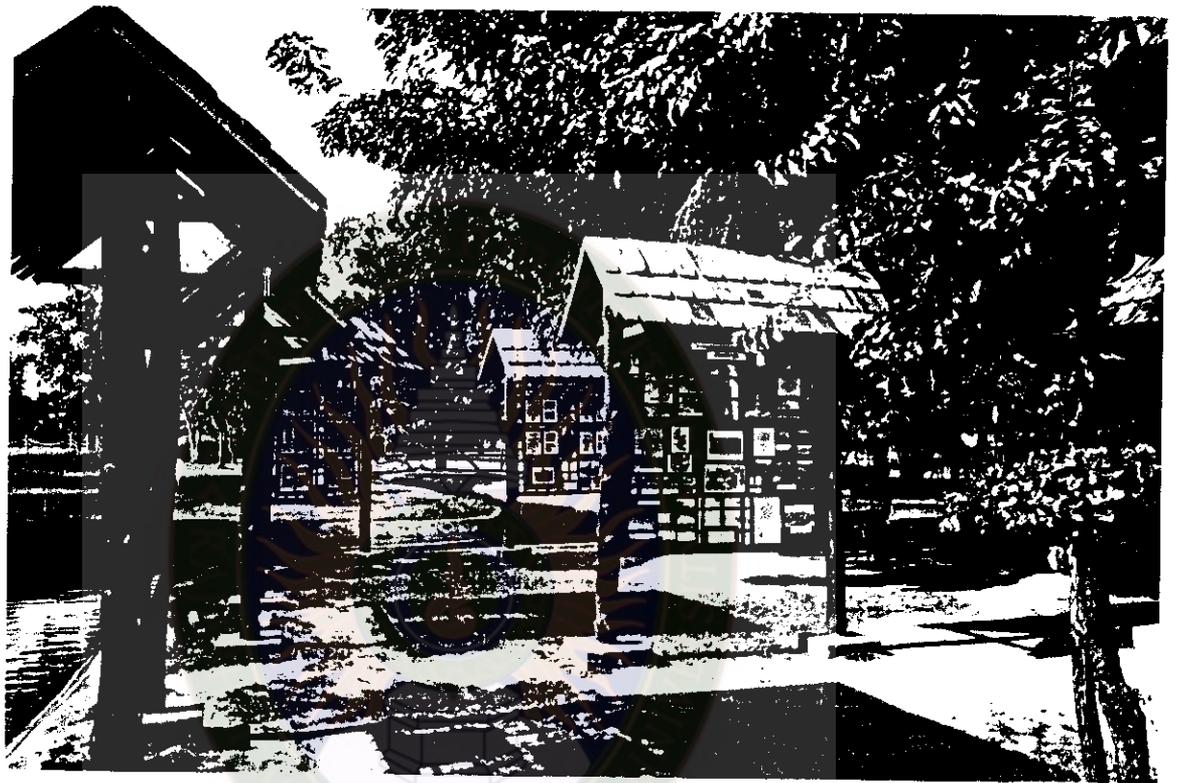
3. ช้อง, ระฆัง นักท่องเที่ยวที่มานมัสการพระธาตุนาดูน มักจะมาตีช้อง ระฆัง เพราะมีความเชื่อว่าจะเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตทำให้มีชื่อเสียงโด่งดังชีวิตเจริญรุ่งเรือง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

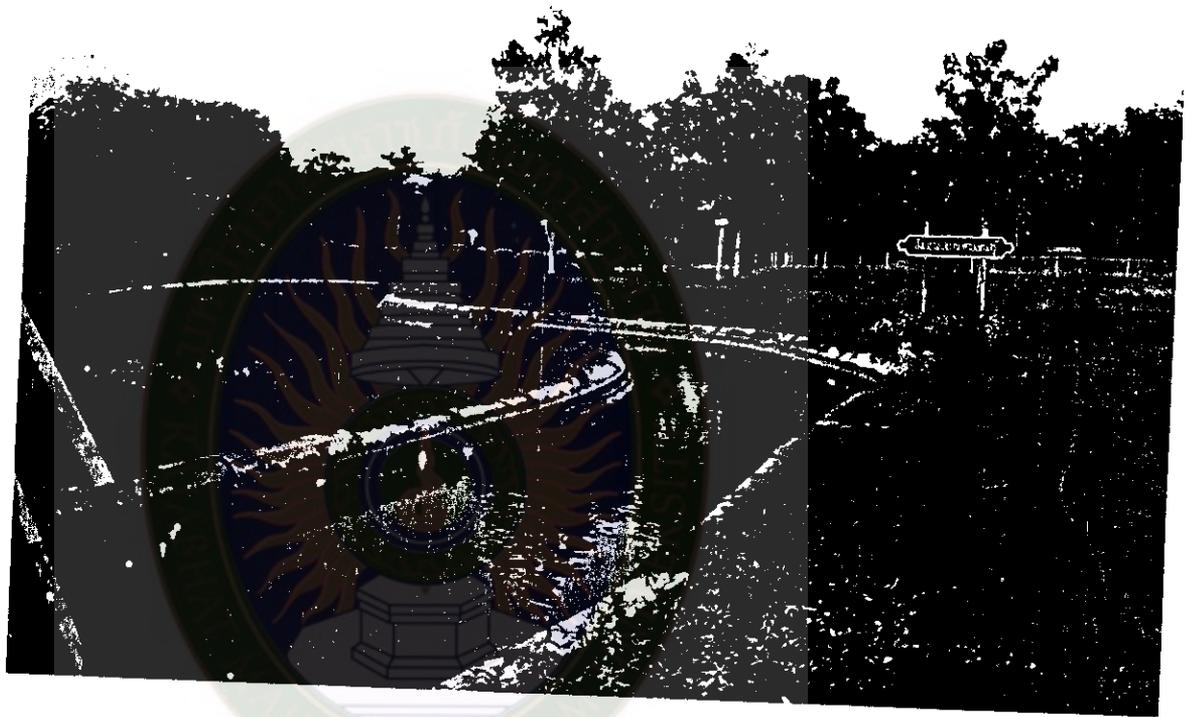

4. ชุ่มทำบุญตักบาตร หลังจากนักท่องเที่ยวบนมัสการพระธาตุนาดูนเสร็จแล้วมักจะมาทำบุญตักบาตร,ตักบาตรพระประจำวันเกิด, เสี่ยงเซียมซี เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

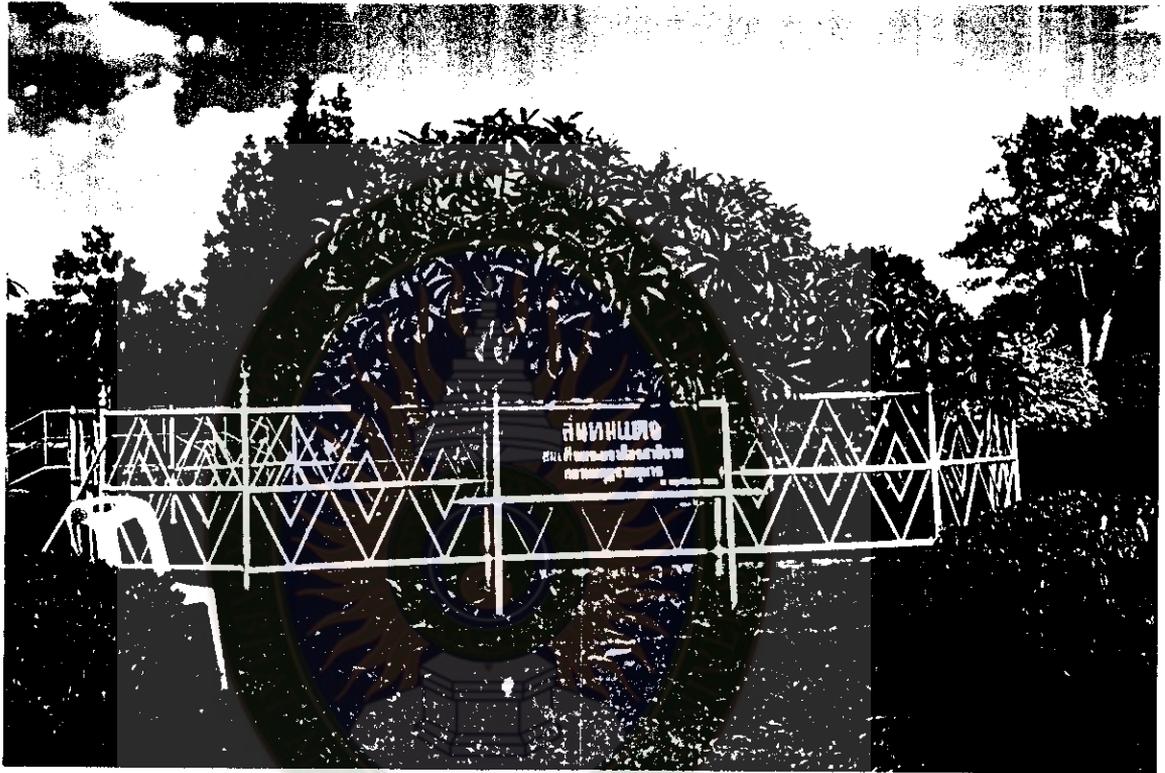

5. ป้ายนิทรรศการ แสดงประวัติความเป็นมาของพระธาตุนาดูนประเพณี ชีต 12
คลอง 14 RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

6. บริเวณรอบองค์พระธาตุ ที่จัดเป็นสวนข่อมที่มีพรรณไม้หลากหลายชนิดที่มีความร่ม
รื่นและสวยงาม

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

7. ต้นลิ้นทมแดง ที่พระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ทรงปลูกไว้เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2530 อยู่ในบริเวณสวนย่อมของบริเวณองค์พระธาตุ

8. ร้านกองทุนพัฒนาและอนุรักษ์พระธาตุนาดูน เป็นร้านขายของที่ระลึก ร้านสวัสดิการ และดอกไม้ธูปเทียนสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการนมัสการพระธาตุนาดูน ถือได้ว่าเป็นศูนย์บริการนักท่องเที่ยวก็ได้

9. พิพิธภัณฑสถานอีสาน ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของ พระธาตุนาดูนแต่
อยู่ในความดูแลของสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีเรือนอีสานต่าง ๆ ที่
แสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนอีสานในสมัยก่อน

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

10. เล้าข้าว และตูบต่อเล้า เป็นที่เก็บข้าวเปลือกของชาวอีสาน ส่วน ตูบต่อเล้าเป็นบ้าน
ที่สร้างต่อเล้าส่วนใหญ่จะเป็นคนที่ออกเรือนไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

11. บริเวณพิพิธภัณฑ์เรือนอีสาน ที่มีเรือนอีสานแบบต่าง ๆ มีต้นไม้สนามหญ้าที่ให้ความร่มรื่น และเรือนอีสานบางเรือนก็เปิดให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

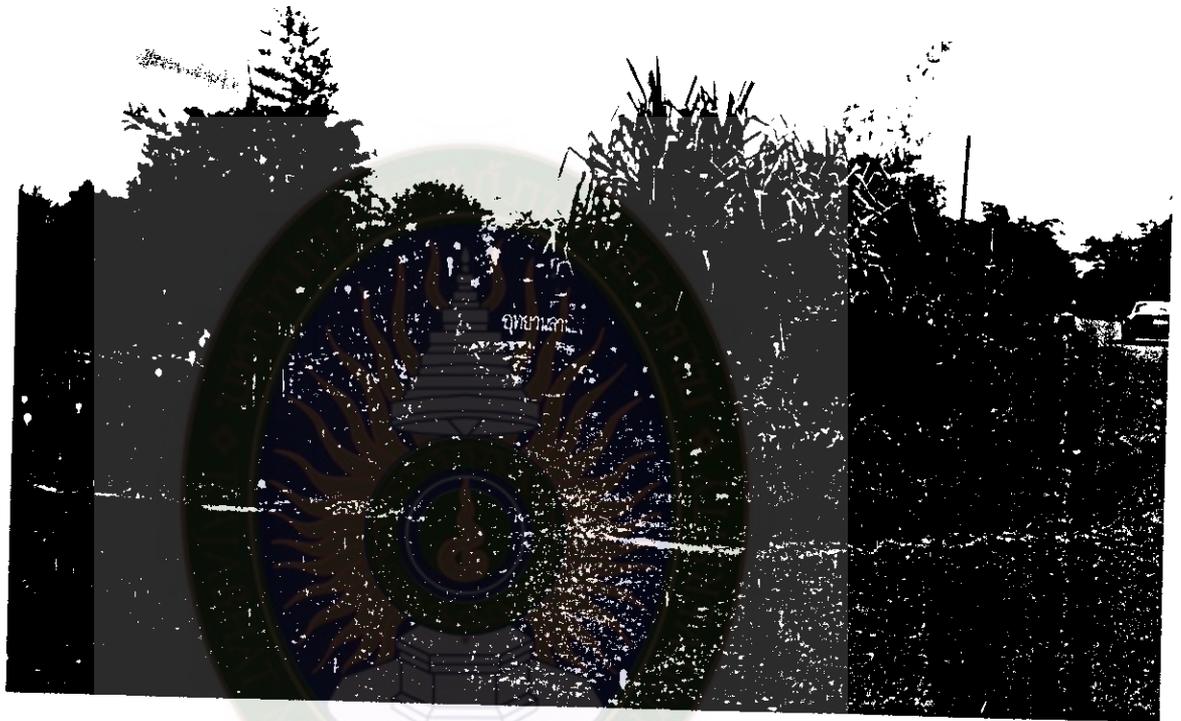
12. แบบจำลองกุ้งสันตรัตน์ ที่ชาวนาคนได้จำลองมาจากกุ้งสันตรัตน์ที่เป็นเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของอำเภอนาดูน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

13. หอพรรณไม้อีสาน เป็นสถานที่เพาะพันธุ์ไม้พรรณต่างๆ ของ พระชาตุนาถุน

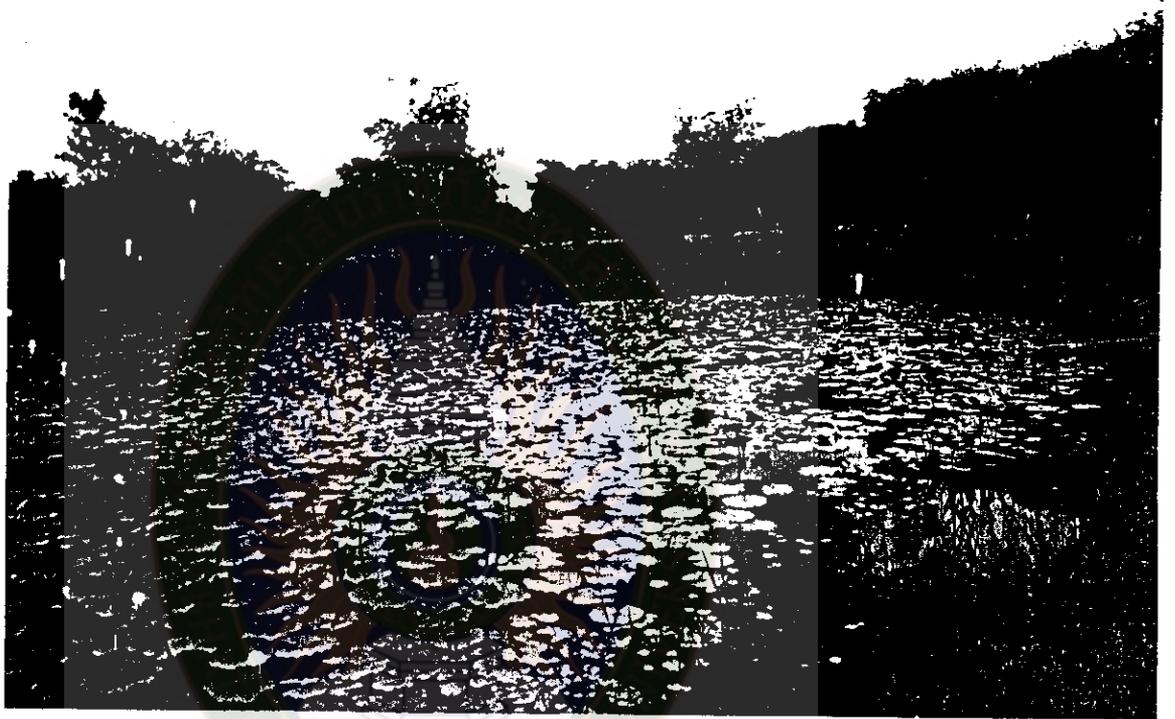
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

14. อุทยานลานไผ่ เป็นสวนที่มีไผ่หลากหลายพรรณ เป็นที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

15. ต้นไผ่ ที่ปลูกเรียงรายอย่างสวยงามในอุทยานลานไผ่
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

16. สระบัวที่มีอยู่ในบริเวณอุทยานลานไผ่

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

17. สวนสมุนไพร มีสมุนไพรหลากหลายชนิด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

18. พิพิธภัณฑ์นครจำปาศรี ที่ยังไม่ได้เปิดให้เข้าชมสร้างขึ้นเพื่อเก็บและแสดง พระพิมพ์ พระพุทธรูป หนังสือประวัติ เรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับพระธาตุนาดูน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางสาว จันทนา โพลัน

ชื่อเล่น จันท์

เกิด วันที่ 26 พฤษภาคม 2523

อายุ 23ปี

ภูมิลำเนา

บ้านเลขที่ 15/1 หมู่ 4 ตำบลนาเชือก

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม 44170

โทรศัพท์ 09-9628153

การศึกษา

ชั้นประถมศึกษา ที่โรงเรียนห้วยหิน

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่โรงเรียนหนองโพธิ์วิทยาคม

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่โรงเรียนหนองโพธิ์วิทยาคม

ปัจจุบันศึกษา ที่สถาบันราชภัฏมหาสารคาม

โปรแกรมวิชา อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ชั้นปีที่ 4

รหัส 434329106

คณะ วิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางสาว นิตยา คอนลาดี

ชื่อเล่น เป็ด

เกิด วันที่ 8 เมษายน 2524

อายุ 22 ปี

ภูมิลำเนา

บ้านเลขที่ 105 หมู่ 1 ตำบลบัวคำ

อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด 45230

โทรศัพท์ 07-0868393

การศึกษา

ชั้นประถมศึกษา ที่โรงเรียนบ้านโคกหนองบัว

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่โรงเรียนเชียงใหม่ประชานุสรณ์

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่โรงเรียนร่องคำ

ปัจจุบันศึกษา ที่สถาบันราชภัฏมหาสารคาม

โปรแกรมวิชา อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ชั้นปีที่ 4

รหัส 434329112

คณะ วิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางสาว วรรณิกา สุจิตตกุล

ชื่อเล่น ป้อม

เกิด วันที่ 18 มีนาคม 2524

อายุ 22 ปี

ภูมิลำเนา

บ้านเลขที่ 108/2 ตำบลคินจี่

อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ 46140

โทรศัพท์ 01-0523330

การศึกษา

ชั้นประถมศึกษา ที่โรงเรียนสหชั้นันท์

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นต้น ที่โรงเรียนขามแก่นนคร

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่โรงเรียนขามแก่นนคร

ปัจจุบันศึกษา ที่สถาบันราชภัฏมหาสารคาม

โปรแกรมวิชา อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ชั้นปีที่ 4

รหัส 434329123

คณะ วิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY